॥ શ્રી પરમાત્માને નમઃ ॥

श्रीमद् कुन्दकुन्दाचार्य विरचित.

द्वादश अनुपेक्षा.

(બારહ ભાવના)

સંસ્કૃત ઉપરથી ગુજરાતીમાં રચનાર.

પંડીત. કૃષ્ણજી [ભટ્ટારક યશકીર્તિજીના ભ્રાતા.]

પ્રકાશક.

નાથુલાલ સોભાગચંદ "અધ્યાપક"

શ્રી માણેકબાઈ દિગમ્બર જૈન પાઠશાળા.

ઇડર—(મહીકાંઠા.)

વીર નિર્વાણ ૨૪૪૧ વીક્રમ સં. ૧૯૭૧

પ્રથમાવૃત્તિ.–પ્રત ૧૦૦૦.

ગોરલ. (ઇડર મહીકાંઠા) ના શા. બાદર સુરચંદ તથા કોઠારી. હીરાચંદ દેવચંદ તથા ગાંધી વીરચંદ બેહેચરના તરફથી ગુજરાતના દિગમ્બર જૈનોને ભેટ.

મુલ્ય રૂપૈયો પા.

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराइट विभाग]

अनुक्रमांक ૫૪૩૫ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम द्वादश अनुप्रेक्षा

विषय ૨૬૫:૩

॥ श्री परमात्माने नमः ॥

श्रीमद् कुन्दकुन्दाचार्य विरचित.

द्वादश अनुपेक्षा.

(બારહ ભાવના)

સંસ્કૃત ઉપરથી ગુજરાતીમાં રચનાર.

પંડીત. કૃષ્ણજી [ભટ્ટારક યશકીર્તિજીના ભ્રાતા.]

પ્રકાશક.

નાથાલાલ સોભાગચંદ "અધ્યાપક"

શ્રી માણેકબાઈ દિગંબર જૈન પાઠશાળા.

ઇડર—(મહીકાંઠા.)

વીર નિર્વાણ ૨૪૪૧ વીક્રમ સં. ૧૯૭૧

પ્રથમાવૃત્તિ.—પ્રત ૧૦૦૦.

ગોરલ. (ઇડર મહીકાંઠા) ના શા. બાદર સુરચંદ તથા કોઠારી. હીરાચંદ દેવચંદ તથા ગાંધી વીરચંદ બેહેચરના તરફથી ગુજરાતના દિગમ્બર જૈનોને ભેટ.

મુલ્ય રૂપૈયો પા.

આ પુસ્તક રખડતું મુકી તેની
આશાતના કરવી નહિ.

૫૩૬૫

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુ... ...સંગ્રહ

અમદાવાદ.
ઘીચારોડના પુલ નીચે આવેલા શ્રી જૈન વિદ્યાવિજય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
શા. ચુનીલાલ અમથાશાએ છાપ્યું.

પ્રસ્તાવના.

વાંચક વૃંદ આ દ્વાદશ અનુપેક્ષા નામક ગ્રન્થ આપની સમક્ષ રજુ કરૂ છું. આ ગ્રન્થ શ્રીમદ્ કુન્દકુન્દાચાર્યે પ્રથમ પ્રાકૃત ગાથામાં રચેલ હતો. તેના ઉપરથી શ્રીમદ્ ઇડર ગાદિના ભટ્ટારક શ્રી સકલકીર્તિજીએ સંસ્કૃતમાં રચના કરી તે ઘણીજ રસીક તેમજ સુબોધદાયક હોવાથી ગુજરાતી ભાઇઓના લાભાર્થે શ્રીમદ્ ભટ્ટારક રામકીર્તિજીના શિષ્ય તેમજ ભટ્ટારક શ્રી યશકિર્તિજીના ભ્રાતા પંડિત. કૃષ્ણજીએ કવિતા રૂપ રચના સંવત ૧૮૬૬ નીની સાલમાં કરી હતી.

આ ગ્રન્થ મુલ પ્રાકૃત ગાથામાં હતો, તેના મુલ રચયિતા શ્રીમદ્ કુન્દકુન્દાચાર્ય છે. તેમની રચેલ દ્વાદશ અનુપેક્ષા જે જૈન ગ્રન્થ રત્નાકર કાર્યાલય મુંબઇ તરફથી છપાયેલ છે. તે આ ગ્રન્થની મુલ પ્રતિ છે કે નહીં તે કંઇ સાબીત થતું નથી; અને સંસ્કૃત પ્રતિનો અમને પત્તો મળેલ નથી; જો પુણ્યોદયથી પ્રાપ્ત થશે તો તે પ્રસિદ્ધ કરીશું.

આ ગ્રન્થ ઈડર (મહીકાંઠા) તાબે ગોરલના દહેરાસરમાંથી જીર્ણ અવસ્થામાં એક પ્રત અમને પ્રાપ્ત થઇ હતી. તે ઘણીજ રસીક તેમજ તત્વોપદેશક તથા વૈરાગ્ય દર્શક જણાવાથી ગોરલના શા. બાદર સુરચંદ તથા કોઠારી હીરાચંદ દેવચંદ તથા ગાંધી વીરચંદ બેચરની મદદથી ગુજરાતના ભાઇઓના લાભાર્થે આ ગ્રન્થ પ્રકાશ કરવામાં આવ્યો છે.

આ લઘુ ગ્રન્થની અંદર સંસારી જીવોને ૮૪૦૦૦૦૦ યોનિમાં ભ્રમણ કરતાં અસહ્ય દુઃખ ભોગવવું પડે છે તેનું તથા કર્મબંધ, કર્મ આસ્રવ, સંવર, અને નિર્જરા આદિ તત્વોનું આબેહુબ

તેમજ લલિત વૈરાગ્ય દર્શક છંદોમાં વર્ણન કરેલ છે. આથી આ ગ્રન્થ રમુજી સાથે ધર્મબોધ આપી સુમાર્ગે ચઢાવવામાં ઉપયોગી થઈ પડશે.

વળી આ ગ્રન્થની સાથે કોઈ પંડીતે શ્રીમદ્ ભટ્ટારક સકલકિર્તિજીની રચેલ આરાધના સાર ઉપર ગુજરાતીમાં રચના કરેલ છે તેની સંસ્કૃત મુલ પ્રતી ઇડર સરસ્વતી ભંડારમાં મોજુદ છે. તે પ્રસંગવશ પ્રકાશ કરવામાં આવશે. પણ ગુજરાતી ભાઇઓના લાભાર્થે ગુજરાતી આરાધનાસાર આ ગ્રન્થ સાથે જોડવામાં આવેલ છે. તે સાંભળવાથી જીવો મોહુજનીક સંસારી વાસનાઓને છોડી જીનેન્દ્ર ભગવાન સ્મરણ રાખી ઉત્તમ ગતિનો બંધ કરે. આ ગ્રન્થ ધર્મતત્વોથી ભરપુર તેમજ રસીક છે. આથી અથ ઇતિ વાંચી મનન કરવા સર્વ વાંચકવૃંદ તસ્દી લેશો તો હું મારો પરિશ્રમ સફલ સમજીશ.

વીર નિર્વાણ સંવત ૨૪૪૧
વીક્રમ સંવત ૧૯૭૧

લી. સદ્ધર્મ સેવક.
નાથાલાલ સોભાગચંદ
" અધ્યાપક "
શ્રી માણેકબાઈ દિગંબર
જૈન પાઠશાળા
ઇડર (મહીકાંઠા)

ॐ

श्री परमात्मने नमः   श्री वीतरागाय नमः

श्रीमत्कुन्दकुन्दाचार्य

विरचिता

द्वादशानुप्रेक्षा.

(બારહ ભાવના.)

मंगलाचरण.

दोहा.

પંચ પરમપદને નમું, અર્હંત્ સિદ્ધ શ્રુતિસાર;
ઉપાધ્યાય સાધુ નમું, સ્વર્ગ મુક્તિ દાતાર. ૧
શ્રીજિન મુખથી ઉપની, ભારતી ભવ આધાર;
મુરખ ને પંડીત કરે, એ મોટો ઉપકાર. ૨
આદિ જિણંદ આદિ કરી, તીર્થંકર ચોવીશ;
હોસે ને પ્રથમજ હુવા, ચરણે નામુ શીશ. ૩
એહ ગુરૂને ચરણે નમી, તેહ તણે અનુસાર;
કુન્દ કુન્દ સુરિવર કહી, આગમને અનુસાર. ૪
તેહ તણે ગુણ અનુસરી, સકલ કિર્તિ સુરિરાય;
પરઉપકારને કારણે, વર્ણન કર્યો સુખદાય. ૫

ચોપાઈ.

એહ વર્ણન સાંભળ્યો મેં સાર, ગુણ દીઠા તે માંહિ અપાર;
મુજમન ઉપજ્યો અતિ અનુરાગ, અનુપેક્ષા કહેવા મનોહાર. ૬
ગદ્ય તણી ગાથા જે હતી, કુન્દ કુન્દ સુરિવરે ઉચરી;
સંસ્કૃત કિધિ સકલ કિતિ, તેહ તણે અનુસારે કરી. ૭
હુ બાલ કાલ ધી વર્જિત સાર, ના જાણુ અક્ષર ગુણમાળ;
વ્યાકરણ આદિક જાણુ નહિ, છંદ પીંગળ નાટક ગુણ કહી. ૮
પરહિત કારણ પ્રીતે ધરિ, મન લેઇ સાંભળજ્યો રલી;
મોટા પંડીત બુદ્ધિ નિધાન, શુદ્ધ કરી સુણજ્યો ગુણમાળ. ૯
ભવ સમુદ્ર તારણ જેમ નાવ, એસી પાર ઉતારણહાર;
અનુપેક્ષા ભાવિ ધારિ. ભવ્ય જીવ પાંમે શીવપુરી. ૧૦

દોહા.

અનુપેક્ષા જે ચિંતવે, આતમને હિતકાર;
દર્શન જ્ઞાન ચરિત્રતણા, ભેદ જાણે અપાર. ૧૧

श्लोक.

अध्ध्रुवमशरणमेकत्वमन्यसंसारौ लोकमशुचित्वं
आस्रव संवर निर्झर धर्म्म बोधिं च चिन्तनीयम् ॥१॥

અર્થ:—૧ અનિત્ય, ૨ અશરણ, ૩ એકત્વ, ૪ અન્યત્વ, ૫ સંસાર, ૬ લોક, ૭ અશુચિત્વ, ૮ આસ્રવ, ૯ સંવર, ૧૦ નિર્જરા, ૧૧ ધર્મ, અને ૧૨ બોધિદુર્લભ. એ બારહ ભાવનાઓનું ચિન્તવન કરવું જોઇએ—

૧ अनित्य भावना.

ચોપાઇ.

શ્રી વીતરાગ ગુણ હૈડે ધરિ, સર્વજ્ઞ દેવ પ્રણીપ્રત્ય કરી;
ગણધર ગુરૂને પ્રણમો સાર, કુન્દ કુન્દ સુરિવર અવતાર. ૧

દેવગુરૂને પ્રણુમી કરી, અનુપેક્ષા ભેદ કહુ મનરલી;
અનિત્ય ભાવના પહેલી કહી, અનિત્ય સર્વ દિખે તે સહી. ૨
વીતરાગ વાણી વિણ સાર, ભટકે જીવ સંસાર મોજાર;
નિત્ય કરી માને છે સર્વ, અનિત્ય વસ્તુ દિખે સર્વ. ૩
તે ઉપર તું રાચી રહ્યો, મોહ કર્મે જાયે તે વહ્યો;
આત્મા શીખામણાર્થે સાર, કહુ બાલબોધ હિતકાર. ૪
રામકિર્તિ ગુરૂ પ્રણુમી સાર, તેહતણે અનુસર ગુણમાળ;
જીવ અજીવ તણા ગુણ ભેદ, સંક્ષેપે કહુ ધરિ વિવેક. ૫

दोहा.

જીવ દ્રવ ગુણ વર્ણવું, પ્રથમ અનિત્યજ ભાવ;
નિત્ય કરી માને સદા, રાચી રહ્યો ગમાર. ૬
દ્રવ્ય એક પર્યાય અનેક, વિણસે ઉપજે સંત;
દ્રવ્યરૂપ મૂલકો કહ્યો, જીવ દ્રવ્ય ગુણવંત. ૭
જેમ કંચન ગુણ વિસ્તરે, પર્યાય ધરે અપાર;
સોના રથથી ગુણ ઉજવળા, ઘાટ ઘડે અપાર. ૮
નાના વિધ નામજ કહ્યાં, કડાં કંકણ આદ;
કુંડળ કેજુર ભુજ મણી, પર્યાય ધરિ ગુણભાજ. ૯
તે પર્યાય વિગટી ગઇ, કંચન જેમ શુદ્ધ;
તેમ અનિત્ય સંસારમાં, વિણસીએ જીવ વસી. ૧૦

चाल अंबिकानी.

જીવ અનીત્ય સંસાર સાર ના દિખે જગમાંહે વલીએ;
જિનવાણી વિણ જીવ નિત્ય કરી તું માને સહિએ. ૧૧
કર્મવસ પડયો તું જાણ કાલ ઘણો દુખ ભોગવ્યોએ;
નિત્ય માન્યો સંસાર મોહ કર્મે ઘણો રોલવ્યોએ. ૧૨
અનિત્ય તણા કહુ ભેદ પ્રથક્ પ્રથક્ કરી જુજવાએ;
અનિત્ય ભાવના એ જાણ પ્રથમ અનુપેક્ષા જિન કહિએ. ૧૩
રે! જીવ અનિત્ય સંસાર સાર નાંહિ કાંઇ વસ્તુ સર્વએ;

રાજા વિભુતિ ચંગ હસ્તિ ઘોડા રથ પાલખીએ. ૧૪
એહુ અનિત્યજ હોય નિત્ય ન દીખે સુણો રવીએ;
પાલા પાયદલ જેહુ દાસીદાસ આદિ કહિએ. ૧૫
છત્ર ધરે સીરપર ચામર ઢાળે શીર ઉપરેએ;
અનિત્ય કહ્યો જિન દેવ નિત્ય ન હોયે કીયો સદાયે. ૧૬
લક્ષ્મી છેરે અનિત્ય રાજ મંદીર અનિત્ય કહ્યોએ;
સ્રિય પુત્ર પરિવાર અનિત્ય દીખે તેહુ જગમાંહેએ. ૧૭
સગા સહોદર સાર વિભુષણ આદી કરીએ;
એહુ સર્વે અનિત્ય નિત્ય કહો કેમ માનીએ. ૧૮
ચક્રવર્તિ રીધ ચૌદ રત્ન નવનિધિ કહીએ;
છન્યુ સહસ્ત્ર ધરિ નાર પુત્ર દીખે સાઠ સહસ્ત્ર વલીએ. ૧૯
કલ્પવૃક્ષ જિમ સોહે ચંગ મનવાચ્છિત સુખ ભોગવેએ;
નિત્ય ન હોયે સંસાર અનિત્ય દિખે જગ ગુરૂ કહેએ. ૨૦
અર્ધ ચક્રી નારાયણ ત્રિખંડ તણો રાજ ભોગવેએ;
સોલ સહસ્ત્ર ધરિ નાર રાજ રિદ્ધિ તેહુ ભોગવેએ. ૨૧
પ્રતિ હરિ હરી જાણ લક્ષ્મી કારણ જુદ્ધ કીયોએ;
લક્ષ્મી મુકી ગયા જેહુ મોહે નરકે દુઃખ ભોગવેએ. ૨૨
તે અનિત્ય સંસાર નિત્ય ન દીસે વિવિધ પરિએ;
બલીભદ્ર કામ કાંમદેવ ઋદ્ધિ સર્વે અનિત્ય કહીએ. ૨૩
નિત્ય માને જે સંસાર કાળ ઘણો દુખ ભોગવેએ;
તિર્થંકર જિન દેવ અનિત્ય જાણી સર્વે પરીહરીએ. ૨૪
ચક્રવૃતિ છોડી રીધ જિન દીક્ષા અંગીકાર કરીએ;
જાણ્યું અનિત્ય સંસાર નિત્ય ન દીખે કાય વલીએ. ૨૫
પુદ્ગલ છે અનિત્ય યોવન નિત્ય ન જાણીએ એ;
રૂપ અનિત્યજ હોય ઇંદ્રિય સુખ નિત્ય નહિં એ. ૨૬
દુઃખદાયક છે ઘોર વિષય સતાવિસ ઇંદ્રીય તણાયે;
સંસાર સાગરમાંહિ ભ્રમણ કરે જીવ મોહે જડયોએ. ૨૭
નિત્ય માને સર્વ વસ્ત મુઢ મીથ્યાતિ તે જાણીએરે;

કર્મેવિયો જીવ ચંગ મોહમયણવસે પડયોએ. ૨૮
પંચ ઇન્દ્રિયનાં સુખ વિષય મધનમેં રાચી રહ્યો;
એ સર્વે દુઃખનો ભંડાર રાગ દ્વેષ મોહ વેલડીએ. ૨૯
તે કર્મે કરી બાંધ્યો જીવ આપ કરે આપ ભોગવેએ;
અનંત શકિત જીવ સાર કર્મે બાંધ્યો જીવ અંધોકુઓએ. ૩૦
નિત્ય માને સંસાર અનિત્ય સર્વે જિનવર કહીએ;
આપે કર્ત્તા કર્મ આપે ભોગતા જીવ સહીએ ઘણાએ. ૩૧
આપ સગતિ કરે જો પ્રકાશ કર્મ ન રહે ક્ષણ એક વલિએ;
રાગે બાંધે જીવ કર્મ વિરોધે કર્મ બાંધે ઘણાએ. ૩૨
મોહે કર્મ બંધ હોય આર્તધ્યાને પશુ ગતિ બંધએ;
રૌદ્રધ્યાને નરક નિવાસ ધર્મધ્યાને નર સ્વર્ગ લહેએ. ૩૩
શુકલધ્યાને મોક્ષ હોય અવિચલ સુખ સદા લહેએ;
એવા કર્મ કઠોર બાંધે જીવ મોહે કરીએ. ૩૪
નિત્ય માની સંસાર અજ્ઞાનપણે જીવ દુઃખ સહીએ;
એ અનિત્યજ હોયે નિત્ય ન દિખે કોઈ વલિએ; ૩૫
ત્રણ લોક ત્રસ નાલ સુખ દુઃખ સર્વ અનિત્ય કહ્યોએ;
શક્તિ પ્રગટ વિણ જીવ કર્મ ન છુટે વિવિધ પરિયે. ૩૬
જો પ્રગટ કરો નિજ શકિત હેલા કર્મ છુટે સહિએ;
રામકિર્તિ ગુરૂ સાર તેહતણે ચરણ નમીએ. ૩૭

दोहा.

માગુ ગુણ એ નિરમલા, હોજ્યો મુજને ચંગ;
ભવે ભવે તે નિર્મલા, છૂટું કર્મ હું કંદ. ૩૮
અનિત્ય ભાવના મેં કહી, અલ્પ બુદ્ધિ વિશાળ;
સંક્ષેપે ગુણ વર્ણવ્યો ભાવ ધરિ મનોહાર. ૩૯

इति अनित्य भावना.

૨ अशरण भावना.

दोहा.

અશરણુ ભાવના હુવે કહુ નામે બીજી જાણુ;
તીર્થંકર મન ચિંતવે અવર ભવ્ય સુખકાર. ૧
ચિંતે અનુપેક્ષા સબલ દ્રઢ વૈરાગ્યજ હોય;
સંયમ શુદ્ધ આચરિ પાંમે શીવ ગતિ સોય. ૨

ब्रह्मगुणराजनी.

શરણુ એ અશરણુ સાર નાંમે ભાવના દૂજી કહી;
કુન્દ કુન્દ એ મુનિ ભવતાર વર્ણુન કર્યો તે નિર્મલોએ. ૩
તેહતણા એ પ્રણમી પાય સકલ કિર્તિ સુરિવર કહેએ;
એહ તણે એ અનુસાર જાણ વર્ણુન કરૂં હું નિર્મલોએ. ૪
અશરણુ એ જીવ સંસાર શરણુના દિખે જીવ કહીએ;
તેહુનો એ કહિસુ વિસ્તાર સાંભલો ભવિયણુ નિર્મલાએ. ૫
કહીશું એ ધર્મ પ્રકાશ આત્માને સમજાવીરે;
કહીશું એ વિવિધ પ્રકાર આત્મબુદ્ધ સુખ કારણુરે. ૬
પ્રથમ જાણુવા એહ ગતિ નરક તણો વર્ણુન કરૂએ;
નરક તણારે સુણજો નાંમ પ્રથક્ પ્રથક્ કહુ વલીએ. ૭
ધંવા એ વંસા નામ મેઘા અંજના અરિષ્ટાએ,
મઘવિ એ છઠ્ઠો જાણ સાતમો નરક માઘવી લહ્યોએ. ૮
હે ? આતમ સુણુ તું સાર એનાં દુઃખ તે ભોગવ્યાંએ,
ભોગવ્યાં એ પંચ પ્રકાર છેદન ભેદન આદિ કહ્યાંએ. ૯
એ દુઃખ સહ્યાં તે જાણ વાર અનંત ભોગવ્યાંએ,
તહાં જીવ એ શરણુ ન કોઇ રાખે હુવો ન કોઇએ. ૧૦
ચોરાશીએ લક્ષયોનિ ભમ્યો તૂં અનંત વેળાએ,
ભોગવ્યાં એ દુઃખ અપાર જન્મ મરણુ તણા વળીએ, ૧૧
તહાં પણુ શરણુ ન કોઇ અશરણુ દિખે જગ સહુએ,
ગતિ ચાર ભોગવ્યાં સાર સુખ દુઃખ તે અતિ ઘણાંએ. ૧૨

કહેતાં કંપે કાય સુરગુરૂ દુઃખ વર્ણવે એ,
કોડી પુરવ લગે એ જાણુ તોય પૂરાં ન થાય વળીએ. ૧૩
મનુષ્ય ગતિ મઝાર ભીલ ભોઇ ચંડાળ થયોએ,
ભોગવ્યાં એ દુઃખ અપાર શરણુ ન દિખે કહે તણોએ. ૧૪
તિર્યંચ યોનિ મઝાર અવતર્યો તું વળી નિરમલોએ,
ઊંટ મહીષ એ વૃષભ જાણુ ગાય મહિષી રાચ તહવોએ. ૧૫
પરવશપણે એ સહીઆં દુઃખ સુખ નહિં લવલેશ રહ્યોએ,
ભાખે એવી જીનરાજ સરણુ ન દીખે કોઇ તણોએ. ૧૬
અશરણુ સબ જગ જાણુ જિન વાણી મેં કહ્યો વળીએ,
નાક નાથ એ ભરિઓ ભાર દુષ્ટપણે વળી તીહાં કીયોએ. ૧૭
ભુખ તરષ એ સહી અપાર તાપ તાડ વળી તે સહીએ,
તહાં સરણુ ન કોઇ રાખ વા સમરથ કોય નહિંએ. ૧૮
દેવગતિ એ તરતણા જાણુ સુખ દુખ વળી ભોગવ્યાંએ,
પરતણા એ સેવક થયો જાણુ તિહાં કષ્ટ ઘણું ઉપનોએ. ૧૯
પૃથ્વી એ અપ તેજ માંહે વાયુ વનસ્પતિ ઉપનોએ,
ત્રસ એ કાય મેં જાણુ તિહાં વળી જીવ તું નીપજયોએ. ૨૦
જન્મ મરણુ કીધાં સાર તિહાં સરણુ નહિં કોઇનોએ,
સુક્ષ્મ બાદર લબ્ધ અલબ્ધ પર્યાય બાંધ દુઃખ સુખ સહ્યાંએ. ૨૧
નિત્ય એ ઇતિર યોનિ સાત સાત ભમ્યોએ,
બે ઇન્દ્રિ એ જાણુ તિરેન્દ્રિ ચઉ ઇન્દ્રિા થયોએ. ૨૨
પંચે ઇન્દ્રિ એ માંહિ જીવ સુક્ષ્મ બાદર થઇ અવતર્યોએ,
બે બે લક્ષ એ ચઉ ઇન્દ્રી લગે ચંગ વનસ્પતિ દશલક્ષ કહિએ. ૨૩
ચઉદ લક્ષ મનુષ ગતિ એ ચંગ પંચેન્દ્રિ અસન્ની સંન્ની લહ્યોએ,
સુક્ષ્મ બાદરાંએ લબ્ધ અલબ્ધ અપર્યાપ્તિ તું પામીયોએ. ૨૪
એ પ્રકારે ચોરાશી લક્ષ યોનિ જન્મ મરણુ વળી તે કર્યાએ,
સ્વાસ ઉસ્વાસ એ અંતર મુર્ત્ત માંહિ જન્મ મરણુ તે ઘણા કર્યાએ. ૨૫
સહસ્ત્ર સાછઠ એ ઉપર ત્રણુસો તોતર હોય છતીસવાર તે કર્યાએ,
જન્મ મરણુ એ કીધાં સાર સરણુ ન દીઠો તે વળી કયાંએ. ૨૬

દોહા.

ત્રસ સ્થાવરમેં ઉપનો વિકલત્રય બહુ જાત,
એકેન્દ્રિ આદિ કરી પંચેન્દ્રિય હોય ભાત. ૨૭
વર્ણવ કર્યો સંક્ષેપથી વિસ્તાર કહુ હવે સાર,
લક્ષચોરાસી ગતિ કહું તેમાં શરણુ નહિં સાર. ૨૮
પંડીત કપુ કહે વળી ભવ ભવ માંગુ સેવ,
લક્ષચોરાસી યોનિ તણો ટાલો ફેરો મેવ. ૨૯

आनंदानी.

પૃથ્વીમાંહિ ઉપનો આનંદારે માટીમાંહિ તૂં જાણુતો આનંદારે,
ખણી ખોદીને કાઢીઓ આ૦ દુખ ઉપનો અપારતો આ૦ ૩૦
સુક્ષ્મ બાદર રૂપ ધરિ આ૦ મરણુ જન્મ બહુ કીધતો, આ૦
સરણુ દીઠો કોઇ તણો આ૦ રાખવા સમરથ નહિ હોયતો આ૦ ૩૧
અપકાયમેં ઉપનો આ૦ તિહાં છે દુઃખ અપારતો આ૦
સુક્ષ્મ બાદર તું થયો આ૦ અશરણુ દીસે અપારતો આ૦ ૩૨
તેજકાય અગ્ની કહિ આ૦ સુક્ષ્મ બાદર જાણુતો આ૦
જન્મ મરણુ દુઃખ સહ્યાં આ૦ કહેતાં ન આવે પારતો આ૦ ૩૩
વાયુકાયમેં અવતર્યો આ૦ બાદર સુક્ષ્મ જાણુતો આ૦
દુઃખ ભોગવ્યાં અતી ઘણાં આ૦ સરણુ ન દીઠો કોયતો આ૦ ૩૪
સાત સાત લક્ષયોનિ કહી આ૦ ભમીઓ અનંતી વારતો આ૦
કર્મ સંયોગે દુઃખ સહ્યાં આ૦ કાળ અનંતો અપારતો આ૦ ૩૫
તિહાં શરણુ ન કોઈ તણો આ૦ ધર્મવિણુ જીવ જાણુતો આ૦
સમકિત રતન ત્રયવિના આ૦જિનવાણી વીના નહિં શરણુતો આ૦૩૬
દશલાખ વનસ્પતિ આ૦ ભમીઓ યોનિ મુજારતો આ૦
સુક્ષ્મ બાદર વળી થયો આ૦ દુઃખ ભોગવ્યાં અપારતો આ૦૩૭
નાના વિધિનું વૃક્ષ થયો આ૦ છેદન ભેદન દુઃખતો આ૦
તિહાં સરણુ નહિ તુજને આ. રાખવા સમરથ નહિં હોયતો આ.૩૮
કંદમૂળાદિક ઉપનો આ. છેદન ભેદન બહુ જાણુતો આ.
તલ્યો તાવ્યો તું લુણ દીધો આ. સેકયો ઓકયો જાણુતો આ. ૩૯

તિહાં દુઃખ ઘણું ભોગવ્યો આ. શરણે ન રાખ્યો કોઈતો આ.
ઈતર નિગોદે તું પડયો આ. નિલકુળ મોજાર તો આ. ૪૦
સ્વાસોસ્વાસ એક માંહિ આ. જન્મ મરણ કર્યાં જાણતો આ.
સત્તર વાર તું ઉપનો આ. મરણ થયો વાર અઢાર તો આ. ૪૧
સુક્ષ્મ બાદર તે જાણજ્યો આ. નિત્ય નિગોદે ઇમ હોય તો આ.
સુક્ષ્મ બાદર નીત્ય નિગોદ આ. અશરણ દીઠો સોય તો આ. ૪૨
સાત સાત લખ યોની કહી આ. દુઃખ તણો નહિં પારતો આ.
બે ઇન્દ્રિય વિકલ ત્રય આ. ભમ્યો તું વાર અનંતો આ. ૪૩
તે ઇંદિયમાં એણીપેરે આ. યોનિ ભોગવ્યાં માંહી તો આ.
સુક્ષ્મ બાદર રૂપ ધરિ આ. નાચ્યો તું વિવિધ ધરિ રૂપતો આ.
ચૌ ઇંદિયમાં ઉપનો આ. દુઃખ તણો નહિ અંત તો આ. ૪૫
શરણ દિસે ન કોઇ તણો આ. રાખી ન શકે કોઇ તો આ.
સુક્ષ્મ બાદર તે જાણીએ આ. પર્યાપ્ત અપર્યાપ્તો વખાણતો આ. ૪૬
અલબ્ધ પર્યાપ્તો તું પામીઓ આ. દુઃખ ભોગવ્યાં અપારતો આ.
ઇમ કરતાં પંચ ઇંદ્રિયપણું આ. પામ્યો તું બળવંત તો આ. ૪૭
અસંજ્ઞી સંજ્ઞી થયો આ. સુક્ષ્મ બાદર તું જોયતો આ.
પર્યાપ્ત અપર્યાપ્ત આ. અલબ્ધ પર્યાપ્તો જાણતો આ. ૪૮
અલબ્ધ પર્યાપ્તિ કહુ ભેદતો આ. પર્યાય પરિ જાણીએ આ.
પર્યાપ્તો તેહ જાણતો આ. ગર્ભવાસ માંહિ ઉપજે આ. ૪૯
ગલિજાએ તેહ વિશાલતો આ. અલબ્ધ નામ પર્યાપ્તિ આ.
પામ્યો ન પાંમ્યો જાણતો આ. પુદ્ગલથી જીવ નિસરે આ. ૫૦
આકાસગમન કરે ચંગતો આ. જબ લગે ના યોનિ નિપજયો આ.
અપર્યાપ્તો તે જાણતો આ. સરણ નહિં કહાં જીવને આ. ૫૧
દુઃખં સહે અપારતો આ. બે બે લાખ યોની ભમ્યો આ.
વિકલમય માંહે સારતો આ. સંખ છીપો માંખી ભમર આ. ૫૨
ડંસ મસક સરસા સાપતો આ. વીંછી કીટક અલસીયાં આ.
જુ વાળો માંકણ આદિ તો આ. મુગીમગોડા સાંચણ આ. ૫૩
કુદાજલો મચ્છર જાણતો આ. એ આદિ વિકલત્રય જીવ આ.
ભોગવે દુઃખ અપાર તો આ. કાલ ઘણો એમ ભોગવ્યો આ. ૫૪

શરણુ ન સહાય કોઇ તો આ. ચાર લાખ દેવગતિ આ.
તેહ માંહે જીવ ઉપનો આ. વાહુનાદિક દેવ હુવો આ. ૫૫
જ્યોતિષ કલ્પ વ્યંતર હુવો આ ભવન વાસીની માંહે આ.
દેવ જાતિએ ચારતો આ. ભવનવાસી દશ વિધિતણા આ. ૫૬
વ્યન્તર અષ્ટપ્રકાર તો આ. જ્યોતિસ અસંખ જાણીએ આ.
દેવગતિનો નહિં પારતો આ. અશરણુ છે તે દેવગતિ આ. ૫૭
નરકગતિ ચાર લક્ષ આ. જીવ અશરણુ જાણતો આ.
દુઃખકાલ ઘણો ભોગવ્યો આ. કહેતાં ન આવે પાર તો આ. ૫૮
જન્મ મરણુ કરે ઘણા આ. કર્મતણે વશ જાણતો આ.
તિર્યંચ ગતિ ચાર લક્ષ આ. દુઃખ સહ્યાં અપાર તો આ. ૫૯
અસરણુ પણે તે જાણજે આ. કાલ અનંતો હોયતો આ.
ચૌદહ લક્ષ મનુષગતિ આ. પામ્યો તિહાં વલી દુઃખ આ. ૬૦
જન્મ મરણુ ચારગતિ માંહે આ. સુક્ષ્મ બાદર ધરિ રૂપતો આ.
પર્યાપત અપર્યાપત આ. અલબ્ધ પર્યાપતિ થયો આ. ૬૧
અનંતકાલ દુઃખ ભોગવ્યાં આ. કર્મ વસેં તું જાણતો આ.
અશરણુ છે તે ગતિ માંહે આ. શરણુ ન જાણો જીવનો આ. ૬૨
પંચ સ્થાવર એકત્રસ આ૦ છહ કાયાએ જોય તો આ૦
લક્ષચોરાસી એમ ભણી આ૦ ગતિ ચાર સંયુકતતો આ૦ ૬૩
કાળ અનંતો ભોગવ્યો આ૦ દુઃખ તણો નહિ પારતો આ૦
વિષય સુખમાં મગન થઇ આ૦ ઇન્દ્રિય પાંચ સંયુકતતો આ૦ ૬૪
જન્મ મરણુ તેં ઘણા કર્યા આ૦ કહેતાં ન આવે અંતતો આ૦
એહ દુઃખ નિવારતાં આ૦ સમરથ ન દીસે કોયતો આ૦ ૬૫
રામ કીર્તિ તણો શીશ આ૦ પંડીત કૃષ્ણજી સારતો આ૦
એહ દુઃખ નિરવારજો આ૦ ભવ ભવ તણો વિશાળ આ૦ ૬૬

दोहा.

શરણુ ન દીસે જીવને, જન્મ જરા વળી મરણુ;
શરણુ દિસે જૈન ધર્મ તણો, સમકિત તણે જે મરણુ. ૬૭
સમકિત વીણુ જીવ રખવડે, કાળ અનાદિ જાણુ;

દુ:ખ ભોગવે તે અતી ઘણો, સુણજો કરૂ વખાણુ. ૬૮
મૃગ બાલક દૃષ્ટાન્તજ કહું, શરણુ ન દિસે કોય;
અશરણુ છે તિહુ લોકમાં, જિન વાણી વીન જોય. ૬૯

भास सहीनी.

મૃગ તણો દૃષ્ટાંતજ કહુ અશરણુ દીસે જગ સહુ,
શરણુ ધર્મ સમકીત વિણુ નહિં.
મૃગ ખેલે વનમાં સહી નિર્ભયપણે બાલ લેઇ,
કરી ડાક મુહલ કરે નિર્મલીએ સહિએ. શરણુ. ૭૦
વન પોતાનો જાણીને મોહ કર્મે બાંધ્યો તાણીને,
ભર્મે ભુલાવ્યો ચિત્તે એ સર્વ મહારૂ એ સહિયે. શરણુ. ૭૧
તિણે સમે તિહાં આવિયો મોહપતિ ખરો મોહાવિઓ,
વન મધ્ય ગરજના કરે તે અગલોએ સહિયે. શરણુ. ૭૨
મૃગ બાલક દૃષ્ટે પડયો તે વલી સહી ગૃહ્યોએ,
રાખવા સમરરથ કો વલી કોણુ એ સહિએ. શરણુ. ૭૩
સર્વ મૃગ દેખી રહી બલ કાંઈ ફાવે નહિં,
સિંહ મુખ થકી છોડાવા કોઇ સમરથ નહિ એ સહિયે. શરણુ. ૭૪
સંસાર માંહિ જીવ જાણુ જન્મ મરણુ જરા દુ:ખ ખાણુ,
શરણુ રાખવા સમરથ કોઇ નહિં એ સહિએ. શરણુ. ૭૫
કષ્ટ આવે જબ જીવને દુ:ખ ભોગવે તેહ તેને,
સજન મલી કહે સાર કરો એ સહિએ. શરણુ. ૭૬
વૈદ્ય તેડાવો અતી ઘણા મંત્ર યંત્ર વાદિ ભણ્યા,
ઔષધ મંત્ર યંત્ર કરાવો ઘણાએ સહિએ. શરણુ. ૭૭
જાંણા જોસી તેડાવીએ જન્મોતરી વર્ષફલ કરાવીએ,
ગૃહદોષ હોયે તે દાન દીજીએરે સહિએ. શરણુ. ૭૮
આપ આપણો બલ બોલે કાલ આગલેરે,
સર્વે ભય ડોલે કોઇ ન કાલ સમરથ એ સહિએ શરણુ. ૭૯
કાળ આવે ઘડી આપણી રાંક થાય સજ્જન વલી.
કાળ સનમુખ કોઇ થાય નહી એ સહિએ શરણુ. ૮૦

ચક્રવૃતિ પદ નાર ધાણી નવનિધિ ચૌદ રત્ન વલી,
વિભુતિ દેખે તે સઘલી ધાણીએ સહિએ. શરણ. ૮૧
મુકુટ બંધ રાજા સહી કોઢી ગમ ચુધા મહી,
સેવા કરે આજ્ઞાતે મસ્તક ધરે એ સહિએ. શરણ. ૮૨
કાલ ઘડી આવિ પોહે છે રાંક થઇ ઘેરે બેસે,
સમરથ થઈ ન કોઈ ઉગસે એ સહિએ. શરણ. ૮૩
અશરણ દીસે એ સર્વને શરણ ન દીસે કોયને,
જનમ મરણ દુઃખ તે બહુ સહીએ સહિએ. શરણ. ૮૪
સ્વર્ગ તણા ઇંદ્ર સહુ અમર વિભુતિ ભોગવે બહુ,
તેહુની ઋદ્ધિનો પાર ના પામીયે એ સહિએ. શરણ. ૮૫
દેવ અસંખ સેવા કરે અણુ પરમાણુ પુદગલ કરે,
સ્વર્ગ નરક મૃત્ય લોકે તે સંચરે એ સહિએ. શરણ. ૮૬
વિક્રિય રૂપ ધરી કરી નાના ભેદ રૂપ ધરી;
વિમાન બેસી ત્રણ લોક ભમે એ સહિએ. શરણ. ૮૭
અમર અમર સહુકો કહે જન્મ જરા મરણ લહે,
દુઃખ સહે તે ચિહુગતિ તણા એ સહિએ. શરણ. ૮૮
કાલે સર્વે રાંક કર્યા બલ તેહુના ફોક પડયા,
શરણ ન દીસે વલી કેહુ તણા એ સહિએ. શરણ. ૮૯
શરણ છે લોક સહુ ચક્રવર્તિ ઇન્દ્રાદિક બહુ,
કાળ સનમૂખ કોઇ નાં થાયે સહી એ સહિએ. શરણ. ૯૦
શરણ છે એક ધર્મનો સમકિત રત્નત્રય તણો,
સિદ્ધ વિના સરણ અવર નહી ભણ્યો એ. શરણ. ૯૧
કર્મ વશ પડયો જીવ અસરણ છે તેહુને સીવ એ,
જ્ઞાન વિહુણો જગમે રડવડે એ સહિએ. શરણ. ૯૨
જિન વાણી વીના જીવને સરણ દુર્લભ છે તેહુનેં,
સંસાર માંહે સરણ જિન વાણીનોએ સહિએ. શરણ. ૯૩
રામકિર્તિ તણો શીશ પંડીત કૃષ્ણજી કહે નીત્ય,
ભવ ભવ માગુ શરણ ધર્મ સિદ્ધનો એ સહિએ. શરણ. ૯૪

અશરણ ભાવના કહી સંક્ષેપે વર્ણવી સહી,
ચિન્તવે નર નારી સ્વર્ગ મુકતી લહે એ સહિએ. શરણ. ૯૫

इति अशरण भावना.

३ संसार भावना.

दोहा.

સંસાર ભાવના વર્ણવું, સંક્ષેપે સુવિચાર;
અલ્પબુદ્ધિ છે માહરી, સાંભલો બાલ ગોપાલ. ૧
શ્રી જિનવર સ્વામી કહ્યા, ભેદાભેદ વખાંણ;
ભવ્ય જીવ જે મન ધરે, પાંમે પદ નિર્વાણ. ૨
તેહ અનુમત લેઇ કરી, સંસાર તણા બહુ ભેદ;
તેહ ગુણ હવે સાંભલો, મન મુકી બહુ ખેદ. ૩

भास विनतीनी.

સંસાર ભાવના ચંગ બહુ ભેદ અનિ નીરમલાએ,
પ્રણમી નીજ ગુરૂ પાય પંચ પ્રકાર સંસાર કહ્યાએ. ટેક. ૪
દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભવ પંચમો ભાવ તે જાણીયેરે,
તેહ તણા સુણો ભેદ પ્રથક પ્રથક શ્રીજિનવર કહેએ. ૫
દ્રવ્ય કહીએ પહેલો ભેદ ષટ્ દ્રવ્ય તે ગુરૂ કહ્યાએ,
ત્રસ નાલિમાં જીવ પૂર્ણ ભર્યા છે તે જાણીયેરે. ૬
ચાૈદ રજુ ત્રસ નાલ ઉભી અધોમધ ઉર્ધ્વ લોકએ,
એક રજ્જુ વિસ્તાર લાંબી પહોળી મધ્ય લોક સમએ. ૭
તેમાં ભર્યા છે જીવ કાળ અનાદિ તેહ માંહિએ,
જન્મ મરણ તણા દુઃખ સહે તે વલી કર્મ વશેએ. ૮
ઘટ ભર્યા જેમ ઘૃત તિમ સંસારમાંહિ જીવ ભર્યાએ,
કાજળ ઘાલી કુંપી જીવ દીસે ત્રસ નાલ ભર્યાએ, ૯

ક્ષેત્ર તણુ કહુ ભેદ સાંભલો ભવિયણ નીરમલાએ,
ત્રણ લોક છે ક્ષેત્ર ત્રણુસે ત્રેતાળીસ રજ્જુ કહ્યોએ. ૧૦
ઘનાકાર કરી જાણુ વાત તણો વિધી સહીએ,
ઉંચો છે રજુ ચૌદ ક્ષેત્રનામ એ મોહીએ, ૧૧
તેહ ભર્યો છે જીવ કાલ અનાદિનો જાણીયેરે,
જન્મમરણુ જરા દુઃખ ભોગવે જીવ કર્મવશ થકીરે. ૧૨
આધાર નહિં કોઈ જાણુ નિરાધાર જીવ મોહ વસેરે,
આધાર છે જિન ધર્મ સમકિત રત્નત્રય જાણીયેરે. ૧૩
જિનવાણી વિણુ સાર આધાર નહિં સંસાર વિશેરે,
ભટકે બહુ વિધ કાળ જાણે નહી શુભાશુભ વલીરે. ૧૪
કાળ ભેદ સંસાર ત્રિજો ભેદ હવે કહુંરે,
અતિત અનાગત હોયે વર્તમાને કાળ કહ્યોરે. ૧૫
હુંડા સર્પિણી કાળ અવસર્પિણી કાળ કહ્યોરે,
સુખમ દુઃખમ કાળ તેહ માંહિ જીવ ફેરા ફરેરે. ૧૬
અનંતકાલનો જાણુ નિરાધાર પણે દુઃખ સહેરે,
ભવ ભાવ સંસાર કર્મ વશ જીવ ભોગવેરે. ૧૭
નંદીય તુરગમ હોય પટલ ચાલે તેજલ માંહિરે,
તેમ શુભકર્મ મન તુરંગ ઉડે ણારે. ૧૮
પ્રણામે બાંધે કર્મ સુખ દુઃખ ભોગવે જીવ ઘણોરે,
ચારે ગતિ મોજાર લક્ષ ચોરાસી દુઃખ સહેરે. ૧૯
આધાર નહિં જીવ કોય જિનવાણિ વિન જાણજોરે,
જીહ્યાલોલુપ ચંગ મછ ગલે ફાંસી પડેરે ૨૦
તિહાં આધાર ન કોઈ ધર્મ વિણુ તે દુઃખ સહેરે,
કાળ માછિ તે જાણ કર્મ વશ જીવ માછલોરે. ૨૧
આયુ પુરે લેઈ જાય કોઇ સહાય થાય નહિરે,
કાળ ઘણો ભોગવે દુઃખ મારૂ મારૂ કરી રડવડેરે. ૨૨
તારો નહિં કોઇ જીવ સંસાર ઋદ્ધિ સર્વ કારમીરે,
જે તારો છે ધન તેતો તું ભુલી ગયોરે. ૨૩

મોહ લોકને કાજ દુઃખ ભોગવે તું પરવશ પણેરે,
નિરાધાર દૃષ્ટાન્ત કહુ તેહ સેહુ સાંભલોરે. ૨૪
ભેદ જાણે સહુ કોય કર્મ છુટે સહુ જીવતણાએ,
પંડીત કૃષ્ણજી કહે ચંગ આધાર ભવ ભવ જિનગુણરે. ૨૫

दोहा.

હવે દૃષ્ટાન્તજ કહુ, નિરાધારનો જાણ;
આધાર નહી જીવ બલી, સમકિત ધર્મવિણ જાણ. ૨૬
સમકિત ત્રિણ સેવો નહિં, ન સુણી જિનવાણ;
દેવ ધર્મ ગુરૂ તણા ભેદ, ન જાણ્યા અજાણ. ૨૭
કર્મ વશથી રોલવ્યો, ભોગવ્યો બહુ સંસાર;
દુઃખ દેખ્યા જીવે ઘણા, સાંભળ કહુ વિચાર. ૨૮

भास नरेसुयानी

વરસ ઋતુ કાળ સમેએ નરેસુયા વરસે મુસલધાર,
પુર આવ્યું નદીએ ઘણુએ નરેસુયા મૃત્યુતવ વહુ જાય. ૨૯
કોઈક હસ્તિ કલેર એ નરેસુયા પુરમાંહે વહાય,
માસલુબ્ધ ઉપર બેઠોએ નરેસુયા કાગ બેઠો માંસ ખાય. ૩૦
ઉપર બેઠો વહ્યો ઘણોએ નરેસુયા ઉડી ન શકયો તે કાગ,
જીભ લોલુપ તે જાણીયેરે નરેસુયા જાણે નહિ વિચાર. ૩૧
નદીય નીર તવ ચાલ્યુરે નરેસુયા મલીયુ તે સમુદ્ર માંહ,
મધ્ય ભાગે તે તનુ ગયોરે નરેસુયા કિહાં ન દીઠો આધાર. ૩૨
તેહ સમે એક આવિયોરે નરેસુયા મોટો છે મહામચ્છ,
કલેવર દીઠુ હસ્તી તણુરે નરેસુયા તાણી લીધુ જલ માંહ. ૩૩
તવ તે કાગ ઉડી ગયોરે નરેસુયા બહુ દિસે ફર્યો અપાર,
ફરી ફરીને તે થાકીઓરે નરેસુયા કિહાં ન દીઠો આધાર. ૩૪
પાછો તે જલ માંહે પડયોરે નરેસુયા મરણ પામ્યો તે કાગ,
નિરાધાર એમ જાણિએરે નરેસુયા કાગ તણોરે દૃષ્ટાંત. ૩૫
સંસાર માંહે જીવ એમ એ નરેસુયા નિરાપણે મન રંગ,

ભટકે જેમ કાગ પરે એ નરેસુયા ધર્મ વિહુલો રંગ. ૩૬
આત્મ શકિત પ્રગટ કરેરે નરેસુયા તો જાણે વિચાર,
રત્નત્રય ગુણ ચિંતવેરે નરેસુયા સંસાર એહ આધાર. ૩૭
સંસાર ફાંસ છુટા વિનારે નરેસુયા આધાર કોઇના હોય,
કર્મ બંધે જીવ બાંધીઓરે નરેસુયા તબલગે નિરાધાર હોય. ૩૮
એમ જાણી જીવ ચિંતવોરે નરેસુયા અનુપેક્ષા મન રંગ,
સંસારાનુ પેક્ષા કહીયેરે નરેસુયા ચિંતવો તે ભવ્ય ચંગ. ૩૯
સંસાર પાસ છોડવારે નરેસુયા જિનગુણ માગુ સાર,
પંડીત કૃષ્ણજી કહે સુદાર નરેસુયા ભવ ભવ દીજો અપાર. ૪૦

दोहा.

સંસાર ભાવના મેં કહી, ત્રિજી અનુપેક્ષા ચંગ;
ભયવ્ય જીવ મનમે લહો, પાવો શીવ સુખ પંથ. ૪૧

इति संसार भावना.

४ एकत्व भावना.

ગુરૂતણા પદ પ્રણમી કરી, એકત્વ ભાવના જેહ;
સંક્ષેપે કહુ મન રલી, સાંભલજો સહુ તેહ. ૧

भास सुग सुंदरीनी.

એકત્વ નામ અનુપેક્ષાએ સુગુ જીવડા એકલો કહ્યો નામ,
એકલો જગમાં અવતરેરે સુણ જીવડા એકલો મરેરે ગમાર. ૨
સુખ દુઃખ ભોગવે એકલોરે સુણ જીવડા એકલો ભોગવે સુખ,
કુટુંબ કારણ તું રડવડેરે સુણ જીવડા પાપ કરે અપાર. ૩

વણજ્ય કરે તુ અસત્યતણોરે સુણ જીવડા ઉદર ભરણને કાજ,
કુટુંબ પોષવા કારણેરે સુણ જીવડા જસ જોડવા નરરાજ. ૪
પુત્ર કલત્રને કારણ એ સુણ જીવડા અધીક ઉછાંકર્યો ચંગ,
મોહની ફંદ મોટો એહુરે સુણ જીવડા સીતેર કોડીનો બંધ. ૫
તેણે મોહે તું વાહિયોરે સુણ જીવડા પુણ્ય ન કર્યો ઉતંગ,
તેણે કરી તુ અવતર્યોરે સુણ જીવડા લક્ષ ચોરાસી યોની. ૬
સર્વ સજ્જન મલી કરીએ સુણ જીવડા તુજને વખાણ્યો સાર,
અર્ક કુલ તું રૂવડો રે સુણો જીવડા ઉજલો કર્યો કુલ ભાર. ૭
એમ સજ્જન તુજ જસ બોલેરે સુણો જીવડા તેમ તું કુલ્યો અપાર,
ક્રોધમાન માયા લોભે કરીરે સુણો જીવડા તૃણવત્ ગણે સંસાર. ૮
કર્મ જોડયો તેં અતી ઘણોરે સુણ જીવડા મુઢપણેરે ગમાર,
અનંતાનુ બંધ ચોકડીરે સુણ જીવડા તે ભોગવી સુવીચાર. ૯
કુટુંબ કારણે તેં પાપ કર્યોરે સુણ જીવડા ન ગણ્યો ધર્મ વિચાર,
પક્ષપાત તેં ઘણા કર્યારે સુણ જીવડા મોહ કર્મે તેં અપાર. ૧૦
તેને કરી તું નરકે ગયોરે સુણ જીવડા ભોગવ્યાં દુઃખ રસાળ,
તિહાં કુટુંબ રહ્યા વગલોરે સુણ જીવડા સહુવા ન લાગે લગાર. ૧૧
એકલે તે વલી ભોગવ્યાંરે સુણ જીવડા ભલાં ભુડાં કીધાં કર્મ,
લક્ષચોરાશી ફેરા ફર્યોરે સુણ જીવડા કોઇ ન રાખ્યો શરણ. ૧૨
ક્રોધ કરી નરકે ગયોરે સુણ જીવડા પામ્યો દુઃખ અપાર,
તે દુઃખ ભોગવે એકલોરે સુણ જીવડા જન્મમરણ તણા દુઃખ. ૧૩
રૌદ્રધ્યાન કરી વલી પડયોરે સુણ જીવડા નરક માંહિ તું જીવ,
દુઃખતણો પાર નહીરે સુણ જીવડા જિનસ્વામી કહે જગધીશ. ૧૪
સાત નરક તણાં કહ્યારે સુણ જીવડા દુઃખ વિવિધ પ્રકાર,
તાપ ટાઢ છેદનતણારે સુણ જીવડા ભેદનતણા વિકાર. ૧૫
સુલા રોપણ ભુખ ને તરસનારે સુણ જીવડા શીત ઉષ્ણ વલી જોય,
તેત્રીસ સાગર દુઃખ ભોગવ્યાંરે સુણ જીવડા કર્મતણે વશ હોય.
એકલે દુઃખ તેં ભોગવ્યાંરે સુણ જીવડા કીધાં કર્મફલ જાણ,
અવર ભોગવે જીવ સુણોરે સુણ જીવડા કુટુંબ ત્રિયા પુત્રવાન.

નર સ્થીતિ પુરી કરીરે સુણ જીવડા તું અવતર્યો ગમાર,
આર્તધ્યાન તુજ ઉપનોરે સુણુ જીવડા પડયો તિર્યંચ મુજાર. ૧૮
એકલો આવી અવતર્યોરે સુણુ જીવડા કર્મતણા ફલ એહ,
શુભાશુભ જીવ બાંધેરે સુણુ જીવડા ભોગવે તેવા જેહ. ૧૯
એકલો કરે કર્મ જીવરે સુણુ જીવડા એકલો સહે દુઃખભાર,
જન્મમરણુ એકલો કરે સુણુ જીવડા એકલોજ સાધે મોક્ષ. ૨૦
તિર્યંચગતિ તણા દુઃખ સુણોરે સુણુ જીવડા પશુગતિ કહી જિનરાય,
વિવિધ પ્રકારના ભેષ ધર્યારે સુણુ જીવડા તે કહુ સુણો નરરાય.
વાઘ થયો તું એકલોરે સુણુ જીવડા સિંહ થયો તું જાણુ,
હરણુ રોઝ વલી તું થયોરે સુણુ જીવડા દુઃખ સહ્યાં અપાર. ૨૨
સીયાલીના ભેખ તે ધર્યારે સુણુ જીવડા કર્મતણા ફલ એહ,
હસ્તિ ઘોડા તું થયોરે સુણુ જીવડા વૃષભ ગાય હુવો તેહ. ૨૩
મહિષી ગર્ધવ સ્વાન હુવોરે સુણુ જીવડા મંજાર દુષ્ટ જીવ કાગ,
સાંમલી સીમલી તું થયોરે સુણુ જીવડા સિંચાણો થયો અતીવ. ૨૪
ઉલુક કાપોત પરાપતરે સુણુ જીવડા સાંમ રત્ન મરકત,
તિર્યંચ ગતિમાંહિ તું સુણેરે સુણુ જીવડા એકલે ભોગવ્યાં સંકટ.
એહ દુઃખ નિવારજેરે સુણુ જીવડા ચારગતિ તણા ચંગ,
કૃષ્ણુ પંડીત મનરલીરે સુણુ જીવડા માગુ ધર્મ બહુ રંગ. ૨૫

दोहा.

ગતિ તિર્યંચ તણા કહ્યા, નામ વિવિધ બહુ જાત;
ભેખ ધરિને નાચીઓ, કર્મબલે વિખ્યાત. ૧
એહ દુઃખ જો વર્ણવે, જિનવર સ્વામી ચંગ;
થર થર ધ્રૂજે દેહડી, મન પાંમે વલી ભગ. ૨
મનુષ દેવગતિ કહી, વર્ણવ કહુ વિચાર;
સાંભળો ભવિયણુ નિર્મલા, મુકો કર્મ વિકાર. ૩

ભાસ વણજારાની.

વણજારારે મનુષગતિ મોઝાર એકલો આવી અવતર્યો,
વણ૦ કર્મતણા અનુસાર આવી પડયો મનુષ માહે. ૧
વણ૦ પુણ્યહીન જાણીને નીચ કુળ તું પામીયો
વણ૦ ભીલ થયો તું સાર ભોઇ કુલે તું ઉપનોરે. ૨
વણ૦ કિધાં તેં બહુ પાર ન આવે જીવ તણો,
વણ૦ ચંડાલ ધરિ પામ્યો જન્મ ધર્મ ન પામ્યો તુ જિનતણો. ૩
વણ૦ પડયો તું ગર્ભ મોઝાર ગર્ભ વેદના તે બહુ સહી,
વણ૦ પર્યાય પુરી નવ હોય ગર્ભ માંહેથી ગયો ગળી. ૪
વણ૦ પામ્યો તિહાં તું દુઃખ કર્મફ્લે તું જાણજે,
વણ૦ ઉત્તમ કુલ અવતાર ગર્ભ વેદના તેં ઘણી સહી. ૫
વણ૦ નરક થકી અધીક ગર્ભ વેદના કેવલી કહે,
વણ૦ ભોગવે એકલો જીવ મરણ પામે એકલો. ૬
વણ૦ પર્યાય પાંમ્યો જે સાર બાહિર આવી મરે સહી,
વણ૦ અધુરી પર્યાય તું જાણ ગર્ભ માંહેથી ગયો ગલી. ૭
વણ૦ એહ કષ્ટ તણો નહિ પાર કર્મબંધનથી બાંધીઓ,
વણ૦ શુભ બાંધે જે કર્મ સુખ ભોગવે તું એકલોરે. ૮
વણ૦ અશુભ તણે પરભાવ અશુભ કુલ પાંમે ઘણોરે,
વણ૦ શુભ કર્મ તણે પરભાવ તિર્થંકર ચક્રવૃતિ. ૯
વણ૦ પગ બંધન સમ જાણ સોના રૂપા બેડી સમી,
વણ૦ અશુભ કર્મ વલી જોય લોખંડ બંધ છે નિરમલો. ૧૦
વણ૦ એકલો બાંધ કર્મ છોડે તે એકલો,
વણ૦ તિર્થંકર તું જોય સબલ કર્મ તોડી કરી. ૧૧
વણ૦ પામ્યા પદ નિર્વાણ આપ શકિત પ્રગટ કરી,
વણ૦ ચક્રવૃતિ વલી જાણ તેણે કર્મ તોડયા ઘણા. ૧૨
વણ૦ પુણ્યાતણાં ફલ એહ પામ્યો તે શીવ પદ વલી,
વણ૦ રાય હુવો મંડલેશ અર્ધ મંડલી વલી તું થયો. ૧૩
વણ૦ મુકુટ બંધ વલી રાય નગરપતિ ગ્રામપાતે હુવો,

વણુ૦ શંક થયો તું જાણ એણી પ્રકાર તું નાચીયો. ૧૪
વણુ૦ મનુષ ગતિ માંહે જીવ એકલો વલી તું ભમ્યો,
વણુ૦ એહ વિધિ નાચતાં ચંગ પુણ્ય પ્રભાવે તું ઉપન્યો. ૧૫
વણુ૦ દેવ ગતિ મોજાર કર્મ વસે તું પામીઓ,
વણુ૦ તિહાં પણ એકલો હોય ધર્મ સહાય છે જીવ તુને. ૧૬
વણુ૦ એકલો જાયે તે મોક્ષ કર્મ સગલ તોડી કરી,
વણુ૦ આત્માનું ધરિ ધ્યાન સાસ્વત સુખ પામો વલી. ૧૭
વણુ૦ એહ ગુણ દિજો સાર ફેરો મેટાવો ભવ તણો,
વણુ૦ રામકિતિ ગુરૂ શિષ્ય કૃષ્ણુદાસ તુજ પદ નમ્યો. ૧૮

इति एकत्व भावना.

५ अन्यत्व भावना.

दोहा.

પંચમી અનુપેક્ષા કહુ, પ્રણમી સહ ગુરૂપાય;
નત્વ તણા ભેદ કહુ, સાંભલો તમો સુખદાય. ૧
નત્વ કહેતાં અન્યત્વ છે, અન્યત્વ છે ભિન્ન ભેદ;
સર્વ સંસારમાં વલી, ભિન્ન ભિન્ન દિસે ભેદ. ૨

भास रासनी.

જિય ભિન્ન વલી જાણીરે ભિન્ન છે વસ્તુ સર્વતો,
માતા પીતા અન્ય કહ્યારે પુત્ર દીસે વલી અન્યતો. ૩
ઇ માંહિ કાંઈ તારૂં નહીરે સબ જગ જુઠી વાતતો,
બંધવ એ અન્ય કહ્યોરે અસ્તરી પણ અન્યતો. ૪
સજ્જન લોક તે જાણીયેરે અનિત્ય દિસે તે સર્વતો,
મોહ કર્મે બાંધ્યો જીવરે નીત્ય માંની ભુલ્યો સર્વતો, ૫

નીત્ય નહિં ઘર આપણોરે ઘર લક્ષ્મી પરિવારતો,
હસ્તી ઘોડા રથ પાલખીરે વિભુતિ સર્વ છે ભિન્નતો. ૬
કર્મ શુભાશુભ તે સહીરે બાંધે તે વલી જીવતો,
તેહ પણ ભિન્ન જાણીયેરે કહ્યો શ્રી જિનવાણતો. ૭
પાપ પુણ્યથી ભિન્ન એ જીવ વિચાર તું જોયતો,
પાપ બંધ જગ વિશેરે બંધશે અનંત સંસારતો. ૮
કર્મ વશે દુઃખ ભોગવેરે ભિન્ન દિસે એ સર્વ તો,
પુણ્ય બંધ જીવ જાણીયેરે શુભ કર્મ પ્રતિબંધતો. ૯
શુભ ભોગવે જીવ ઘણોરે કર્મ તણે પ્રસંગતો,
ભોગવી પણ રાચી રહેરે બંધ એ કર્મનો સંચતો. ૧૦
સુખ દુઃખ સર્વ જાણીયેરે ભિન્ન દીસે કર્મ વશતો,
ભિન્ન કાયા ભિન્ન જીવ એરે થીર ના દીસે કાયતો. ૧૧
પાકે કર્મવશ એ સબેરે ના જાણે શુભ અશુભતો,
મોહવશ જીવ વાહિયોરે ના ગણે ધર્મ અધર્મતો. ૧૨
પુણ્ય ભેદ જાણે નહીરે ના જાણે શુભ ગુણ ભેદતો,
મોહ કર્મે હીંડે મદ ભર્યોરે વિહવલ દિસે જેમ વાણતો. ૧૩
એ સર્વે ભિન્ન દિસેરે નિત્ય ન દિસે કાંઇતો,
નિત્ય માંને તું જીવ વલીરે કર્મ તણે વસ ભાઇતો. ૧૪
માયા કરે જગ તે વિશેરે કેલવે કપટ વિકારતો.
મમત કરે વલી અતિ ઘણીરે ના ગણે કાંઈ અર્થતો. ૧૫
ભિન્ન દિસે વલીએ સહુરે નિત્ય ન દિસે સારતો,
દેહ આદિ જવ જાણીયેરે ક્ષણભંગુર તું જાણતો. ૧૬
સિદ્ધાનંદ તું સાસ્વતોરે તુજ ગુણ અંત ન પારતો,
દર્શન જ્ઞાન ચરિત્ર મઇરે ગુણ ન લાભું પારતો. ૧૭
તે દૃષ્ટાન્ત સાંભલોરે કહુ તે યથારથ વાતતો;
સરોવર દિસે રૂવડોરે ગહર ગંભીર વિશાલતો. ૧૮
નિર ભર્યો છે નિરમલોરે ઉભયતટ ગુણ માલતો,
તે માંહિ એક મોહણીરે નિર્મલ દિસે જલમાંહિતો. ૧૯

મેઘ વૃષ્ટિજલ ઉભર્યોરે સરોવર માંહિ ઉતંગતો,
કમોદણી ભિંજે નહિરે તેમ ચિદાનંદન તું માંહિતો. ૨૦
જલ જમવાહિયે નહિરે સદાકાલ રહે જલમાંહિતો,
તિમ ચિદાનંદ તનુ માંહિરે ભિન્ન રહે ઘર માંહિતો. ૨૧
કર્મવશ પડયો જીવડોરે તનુ સરોવર માંહિ સારતો. ૨૨
ભિન્ન દિસે એ જગ સહુરે ભિન્ન દીસે એ સંસારતો,
ચિદાનંદ કેવલ રૂપરે સાસ્વતો છે ચિદાનંદતો. ૨૩
મોહ કરી ચઢી કરીરે એક કરી તેહ મીનતો,
ચારગતિ ચૌરાસી લક્ષરે ભવ ગણુતા નહિ પારતો. ૨૪
ભવે ભવે કુટુંબ કર્યારે પરિવાર કર્યા બહુ તાતતો,
લક્ષ્મી લાભ ઘણા જોડીરે પુદ્ગલ કર્યા અનેકતો. ૨
કર્મ નચાવે નાચિયોરે દિસે છે સર્વ ભિન્નતો,
મોહે બાંધ્યો જીવસહીરે જડબુધ્ધિ તો તું સ્વામીનો. ૨૬
એકત્ર ચિંતવે તે વલીરે જાણે સર્વ નિત્યતો,
તલમાંહિ તીલ રહેરે જિમ અગ્નિ પાષાણુતો. ૨૭
કાષ્ટ અગ્નિ જેમ જાણીયેરે જેમ તનુ જીવ વખાંણુતો,
ભિન્ન ન જાણે જીવ સહુએ દુઃખ ભોગવે અજાણુતો. ૨૮
જન્મ મરણુ કરે ઘણારે દુઃખ સુખ ભોગવે તેહતો,
પાપ ફલ પુણ્ય ફલરે શુભ અશુભ ગુણુ જેહતો. ૨૯

दोहा.

જીવતું અતિ ઉજળો, મહા નિકલંક તું જાણુ;
કૃતફલ જિમ ભિન્ન કરે, તિમ જીવ વખાંણુ. ૩૦
અનંત શકિતનો તું ધણી, કર્મવશ પડીઓ જાણુ;
કર્મરજથી ઢાંકીઓ, વાદલ છાયો ભાણુ. ૩૧

भास सहीनी.

ઘટ મધ્યે નીરભર્યો ઉપર ઢાંકી મુખ પડયો,
અજ્ઞન જાણે તેહમાં જલ ભર્યારે સહિએ. ૩૨

હાંડીમાં ચોખા દિસે ઢાંકણી ઢાંકી મુખવડે,
હાંડી દીસે પણ ચોખા પણ દિસે નહિરે સહિયે. ૩૩
તિમ કર્મ રજે કરિ બાંધે તું નંત શક્તિ ઘણીરે,
જડ સંયોગે તું બાંધે કર્મ ઘણારે. સહિયે. ૩૪
કામલ ઓઢી કરી સુઇ રહ્યો તું નિચિંત વળીરે,
કર્મજલ ભીજવે તુંજને વલીરે. સહિયે. ૩૫
જેમ જેમ કર્મજલ વરષે તેમ તેમ પ્રીતિ ઘણી દીશેરે,
મોહ મયણે કરી તું રાચીઓરે. સહિયે. ૨૯
કાયા સર્વ ભિન્ન દીસે માયા ભિન્ન કહી ઇશરે,
નિત્ય ન દીસે એ સર્વ અનિત્યરે. સહિયે. ૩૭
એમ જાણી જીવ ચિન્તવો અનુપેક્ષા ભાવ અનુભવો,
જેમ રાજહંસ ગુણ મન ધરોરે. સહિયે. ૩૮
રાજહંસ ગુણ કહું સાંભલો ભવ્ય જીવ સહું,
સાંભલતાં સુખ બહુ ઉપજેરે. સહિયે. ૩૯
માન સરોવર રાજહંસ રહે નીરમલ ગુણ હંસ,
મુકતાફળ ભોગી તે વલી નીરમલોરે. સહિયે. ૪૦
ક્ષીર નીર ભેગા કરી રાજહંસ આગળ ધરી,
ક્ષીર ભક્ષ નિર તે તજી રહેરે. સહિયે. ૪૧
એહવો ગુણ સાંચ તણો દીસે છે તે અતિ ઘણો,
ક્ષીર નીર તેહ તે જુદુ ધરેરે. સહિયે. ૪૨
તું જીવ એહવા ગુણ ગ્રહી ભિન્ન કરો,
દ્રવ્ય દ્રએ જીવ જડ થકી છે ભીન્નરે. સહિયે. ૪૩
જેમ હંસે જુદુ કર્યું ક્ષીર નિર તેં ન ધરૂ,
તિમ જીવતે ભિન્ન કરી છુટયા કર્મરે સહિયે. ૪૪
તિમ તું નીજ શકિત કરી પ્રગટ કરે જો તું જ્ઞાન ઘણી,
કર્મ છુટો જીવ શિવ સર્મ વરોરે. સહિયે. ૪૫

પંડીત કૃષ્ણજી કહે સદા વલી વલી ભાવ ધરે મુદા,
રામકિર્તિના એ શીષ્ય માગે એટલુંરે. સહિયે. ४६

इति अन्यत्व भावना.

६ असुची भावना.

दोहा.

પંચ પરમેષ્ટીના પય નમિ, પ્રણમી સહ ગુરૂ પાય;
છઠ્ઠી અનુપેક્ષા કહું, મન ધરી અધિક ઉચ્છાય. १
શુચી ભાવનાજ કહી, અશુચિ તેહજ નામ;
તેહ વર્ણન હવે સાંભલો, કરૂં તેહવા જ્ઞાન. २
અશુચિ એસુ કહું, અશુચિ છે શરિર;
સુચી પુદ્ગલ સૂચિ નહે, કહ્યા શ્રી જિનવર વીર. ३

भास आनंदानी.

અશુચિ બંધ પુદ્ગલ તણો આનંદારે સુચી ન કહે જગદીશતો
સાત વાતે બાંધિયો આનંદારે મલમુત્ર ભર્યો તેહ માંહિતો. ४
શુક્ર શ્રોણિત જાણીએ આનંદારે ચર્મે વિટયો તેહતો
તેહ માંહિ રાચી રહોરે આનંદારે કર્મ જડ ધી એહતો. ५
નરક ભાજન એહ જાણીરે આનંદારે કર્મ કોયલો જે હતો,
કર્મ કોટક બહુ ભર્યા આનંદારે દુર્ગંધિ દેહિ છે તેહતો. ६
રોગતણો ભંડાર છે આનંદારે દુખદાયક છે જાણતો,
ચાર ગતિ તણા કયા આનંદારે ચોરાસી લક્ષ દુઃખ ખાંણતો ७
અશુચિ ભાજન છે એહવો આનંદારે કલેશતણો છે ઘરતો
મોહે વાહ્યો જીવડો આનંદારે દુઃખ ભોગવે વલી તેહતો ८

જ્વર ઉપજે તનુવલી આનંદારે મસ્તક ચઢે ઘોરતો,
ખાંશી થાયે નિર્મલી આનંદારે પીતાજ્વર તે જાણુતો. ૯
નાશીકા ગલે શરદી થકી આનંદારે નેત્ર રોગ વલી હોયનો,
કર્ણુ રોગ વલી આવે સહિ આનંદારે ઉદર રોગ બહુ પીડતો ૧૦
અંગ ગલે જબ આપણો આનંદારે શિથલ થાયે શરીરતો,
હાથ પગ ખંડીત હોયે આનંદારે એહ વિધિ ઉપજે રોગતો. ૧૧
કલેશ ઉપજાવે જીવને આનંદારે મોહ કર્મ કરી જાણુતો,
કલેશ થકી જીવ જાણજે આનંદારે ક્રોધ ઉપજે અપારતો ૧૨
ક્રોધ કરે વલી નીરમલો આનંદારે આરતધ્યાન ઉપજે ઘોરતો,
આર્ત થકી રૂદ્ર થાયે આનંદારે અહોનિશ ચિંતવે મન્નતો. ૧૩
તિર્યંચ નરકગતિ આનંદારે લેઇ ધરે તેહમાંહિતો,
નવ વારે પાંણીજરે આનંદારે દુર્ગતિ દીશે દેહતો. ૧૪
હાડ તણું એ પાંજરૂ આનંદારે અશુચિ ભાજન તેહતો,
પાંચ વર્ણનો પુતલો આનંદારે ધોળો લીલો રંગતો. ૧૫
કાલો પીલો જાણીએ આનંદારે રાતો રંગ મજીઠતો,
તે દેખી તું રાચી હવો આનંદારે મોહ બાંધે જીવ મુઢતો. ૧૬
તેહ મોહ દુરગતિ લહે આનંદારે પામે દુઃખ અપારતો,
વિકલત્રય પુદ્ગલ બાંધી આનંદારે કર્મવશે તું જાણુતો. ૧૭
તે દેખી પુદ્ગલ જીવ આનંદારે રાચી રહ્યો મન માંહિતો,
મોહ ઉપજાવ્યો અતિ ઘણો આનંદારે દુઃખ ભાજન એહ સહિતો.
પુદ્ગલ ગુણ હવે કહું આનંદારે સાંભલ ભવ્ય સુજાણુતો,
પુદ્ગલાદિક રંગીલો આનંદારે ભરીઓ અશુચી ભંડારતો. ૧૯
ઘોલો પુદ્ગલ દેખીને રાચે આનંદારે રે મુઢ તું ગમારતો,
સ્ત્રી મુખ સામું શું જોઈ રહ્યો આનંદારે પાંમે હર્ષ અપારતો.
મુખ શ્લેશમા કુંડ ભર્યો આનંદારે મલીન દીસે જગમાંહિતો,
કુશકુંભ વલી જાણીએ આનંદારે માંસ પીંડ સમ તેહતો. ૨૧
તે દેખી મોહ કરે ઘણું આનંદારે નરક પડવા જીવ કાજતો,
નાભી કમલે મોહીઓ આનંદારે હરખ ધરે મનમાંહિતો. ૨૨

કે મલમુત્ર તેહમાં ભર્યો આનંદારે દુરગતિ દાયક જાણુતો,
ભોલા લોક ફંદે પડે આનંદારે પાંમે દુઃખની ખાણુતો. ૨૩
ઉજવળ દેહ દેખી કરી આનંદારે કેઇક મોહ્યા ગમારતો,
દુરગતિ પામ્યા તે બાપડા આનંદારે કષ્ટ ભોગવે અપારતો. ૨૪
રામકિર્તિ ચ ણે નમી આનંદારે અનુચર તેનો જાણુતો,
પંડીત કૃષ્ણજી કહે મુદા આનંદારે ભવભવ તુમ ગુણ દાસતો. ૨૫

दोहा.

એક ગુણ છે પુદ્ગલ તણા, કહ્યા એહ ગુણ માળ;
સંક્ષેપે તે વરણવ્યા, અપલ્પ બુદ્ધિ વિશાળ. ૨૬
હવે ભેદ કહુ તેહના, સાંભલો પરમાનંદ,
અશુચિ ભંડાર છે એ તનુ, દુરગતિનો એહ કંદ. ૨૭

भास नरेसुया.

રકત વર્ણ તનુ દેખીએ નરેસુયા રાચ્યો મુઢ ગમાર,
પીલો દેખી નર રાચીઓરે નરેસુયા શ્યામવર્ણ વલી દેખી. ૨૮
હરીતવર્ણ રંગ દેખીયોરે નરેસુયા ધોલા ઉપર બહુ મોહ,
એ સર્વ છે કારીમોએ નરેસુયા ભુલી ભમ્યો નર સોહ. ૩૦
ચર્મ દ્રષ્ટી દેખી નર રાચીયોરે નરેસુયા મોહ કરે દુષ્ટ જીવ,
મોહ થકી જીવ દુઃખ લહેરે નરેસુયા નરગતિ મુજાર. ૩૦
અશુચિ પોટલો એહ જાણીયે નરેસુયા શુભતણી દુતિ જાણ,
એહ સંગતિ પ્રાણી જે કરેરે નરેસુયા કર્મવશથી અજાણ. ૩૧
એહ સંસાર માંહિ કહ્યોરે નરેસુયા દુરગતિનો દાતાર,
દુષ્ટ તણી સુષ્ટ સંગએ નરેસુયા દુષ્ટ હોય તત્કાળ. ૩૨
પાપી સંગત પાપ કરેરે નરેસુયા ઉત્તમ હોવે જીવ,
તેમ પુદ્ગલ દુષ્ટ ગુણેરે નરેસુયા વિલેપન કરે તનુકર. ૩૩
ક્ષણમાં સુગંધ દુર્ગન્ધ હોયે નરેસુયા દેખત દેખત તેહ,
જેહવો સંગ તેહવો ગુણ એ નરેસુયા પામે નિસંદેહ. ૩૪
એહવા ગુણ તનુ છે સદારે નરેસુયા દુર્જન તણા ગુણ જાણ,

જેણે તજ્યા તે સિદ્ધ હુવારે નરેસુયા શરીર સંસાર અસાર. ૩૫
જગવાસી જીવ જાણીયેરે નરેસુયા માને નિત્ય પ્રમાણ,
ક્ષણભંગુર તે જાણીયેરે નરેસુયા શરીર સંસાર અસાર. ૩૬
કાચો કુંભ પાણી એ ભર્યોરે નરેસુયા ક્ષણમાંહિ તે ગલી જાય,
તેમ પુદ્ગલ ગુણ કહ્યોરે નરેસુયા અશુચિ નામ કહેવાય. ૩૭
જલવૃષ્ટિ મેઘ કરેરે નરેસુયા વરસે મુશલ ધાર,
તેહમાં ઉપજેરે પરપોટેરે નરેસુયા ક્ષણમાંહે દુઃખકાર. ૩૮
તેમ તનુ ક્ષણભંગુર કહ્યોરે નરેસુયા દુરગતિ દાયક એહ,
મોહ કર્મવશ પડીયોરે નરેસુયા રાચી રહ્યો ગમાર. ૩૯
અશુચિ ભાજન તનુ લહ્યો નરેસુયા દુરજન એહ સ્વભાવ,
જડબુદ્ધી ચેતન કહ્યોરે નરેસુયા સંચો મોહ કર્મ ભાવ, ૪૦
મહત પુરૂષ તણી કથારે નરેસુયા કહુયથારથ વાત,
પુદ્ગલના અવગુણ જાણ્યારે નરેસુયા તજીઆ તે પંચ પ્રકાર, ૪૧
તિર્થંકર દેવ નિરમલારે નરેસુયા તજ્યો અશુચિ ભંડાર,
એમ જાણી સંયમ ગ્રહ્યોરે નરેસુયા મમતાતજી શરીર. ૪૨
ધ્યાન ધરિ કર્મક્ષય કરીરે નરેસુયા શીવપદ લહ્યો વીર,
ચક્રવૃતિ એણીપરેરે નરેસુયા પ્રગટ કરી નિજ શકિત. ૪૩
શરીર મુમત મુકી કરીરે નરેસુયા દુર્જન જાણ્યો વિરકત,
એણીપેરે બહુ વિધિ હુવારે નરેસુયા મોટા પુરૂષ વખાણ. ૪૪
દેહ તજી મુકિત ગયારે નરેસુયા પામ્યા સૌખ્ય નિધાન,
અશુચિ તેણે જાણીયુંરે નરેસુયા નિરાલંબ તે જાણ. ૪૫
આત્માનુ ધ્યાન ધરિયેરે નરેસુયા ત્રિકાલ યોગ વખાણ,
તેરહ પ્રકાર ચારિત્ર ધરિરે નરેસુયા અશુચિ દેહ જાણે ચંગ. ૪૬
ઘોર વીર તપ આચરીરે નરેસુયા પરિષસહ સહે બાવીશ,
પંચેન્દ્રિયનું દમન કરેરે નરેસુયા જીતે વિષય તે ચોર. ૪૭
આત્મા શકિત પ્રગટ કરેરે નરેસુયા પામે તે મુગતિ સૌખ્ય,
કેવલજ્ઞાની એ સર્વ અસાર કહ્યોરે નરેસુયા અશુચિ એવો દેહ.૪૮
મોટા પુરૂષ જે હવારે નરેસુયા જાણ્યો અથીર સંસાર,

અશુચિ જાણી એવા દેહુનેરે નરેસુયા તજીઓ મોહુ અપાર. ૪૯
શાસ્વતા સુખ પામીઆરે નરેસુયા અવિચલ સૌખ્ય ભંડાર,
આવાગમન નિવારણરે નરેસુયા અશુચિ ભાવના ગુણધાર. ૫૦
જડબુદ્ધિ છે જીવનેરં નરેસુયા ત્યાર સુધી રહ્યા રાચી,
જડ સંયોગે કર્મ બાંધેરે નરેસુયા ચોંડી ન શકે વિરાચી. ૫૧
પોતે પોતાનું પ્રગટ કરેરે નરેસુયા બલીઓ થાયે જે જીવ,
તોડે કર્મ પોતા તણારે નરેસુયા જ્ઞાની કહ્યા તેહુ ભાવ. ૫૨
પંડીત કૃષ્ણજી મન ધરેરે નરેસુયા ભવભવ માગુ એહુ ભાવ,
કીરપા કરો મુજ ઉપરેરે નરેસુયા છુટે સંસારહુ નાવ. ૫૩

दोहा.

છઠ્ઠી ભાવના મેં કહી, આગમને અનુસાર;
અલ્પબુદ્ધિ છે માહુરી, ના જાણું શાસ્ત્ર વિચાર. ૫૪

इति अशुचि भावना.

७ आस्त्रव भावना.

दोहा.

સાતમી ભાવના વર્ણવું, સંક્ષેપે ગુણધાર;
યથાયોગ્ય હું વર્ણવું, સાંભલો બાલગોપાલ. ૧
કુંદકુન્દ સુરિવર કહ્યા, લહયો સકલકિર્તિ સુરીરાય;
તેહુ ગુણ લેઇ કરી, વિસ્તારૂ સુણો રાય. ૨
સ્ત્રવ ભાવના નામ કહી આસ્રવ જાણો નામ,
આસ્રવ કહેતાં જીવને કર્મબંધ હોય જેમ. ૩
તેહુ તણા ભેદ સુણો, કહુ, સંક્ષેપે આજ;
સાંભલતાં સુખ ઉપજે, સરે તે જીવનાં કાજ. ૪

ભાસ સુણ સુંદરીની.

મિથ્યાત્વ પંચ પહેલા કહ્યારે સુણ સુંદરી અવિરત કહ્યો જે વાર,
કષાય પંચવિસ કહિયેરે સુણ સુંદરી યોગ્ય પન્નર જે સાર. ૫
સત્તાવન એ જાણીયેરે સુણ સુંદરી આસ્રવ એહજ નામ,
સંસારી જીવતે અતિ ઘણોરે સુણ સુંદરી બાંધ અશુભ જે ધામ.
સંસાર સમુદ્ર માંહિ વલીએ સુણ સુંદરી બુડ પત્યક્ષ જીવ. ૭
થાહના લાધે જીવનેરે સુણ સુંદરી ભરે અબાલે બાથ,
કાઢવા કોઈ સમરથ નહિરે સુણ સુંદરી બુડા જીવ અગાધ. ૮
એહ દૃષ્ટાંજ સાંભલોરે સુણ સુંદરી નાવ તણો સુવિચાર,
સાંભલતી જીવને ઘણોરે સુણ સુંદરી જ્ઞાન ઉપજે મનોહાર. ૯
સમુદ્રમાંહિ પુરૂષ એ સુણ સુંદરી ઝાઝે શઢ વામન કરેરે,
ઝાહજે ચઢી કરીરે સુણ સુંદરી પાર ઉતારૂં જન્ન. ૧૦
નાવે બેસી જળ મારગેરે સુણ સુંદરી ચાલે તે નિશંક,
છિદ્ર નાવ તે સોહામણીરે સુણ સુંદરી દીસે તે અશુભ અંક. ૧૧
જલ ભરાણો તે નાવ માંહિરે સુણ સુંદરી દેખત દેખત જાય,
જહાજ બુડે તે જલમાંહિરે સુણ સુંદરી રાખી ન શકે કોઈ ભાય.
કોલાહલ કરે ઘણાએ સુણ સુંદરી સહાય ન: થાય કોઇ,
તિમ જીવને સહાઇ નહિરે, સુણ સુંદરી તે સુંણો સહુ કોઈ. ૧૩
કાલ અનાદિનો જીવડોરે સુણ સુંદરી ભટકે અનંત અપાર,
આસ્રવ જલમાંહિ બુડેરે સુણ સુંદરી કોઇ સહાય ન થાય. ૧૪
એકાન્ત વિપરીત વિનય કહયોરે સુણ સુંદરી સંશય ને અજ્ઞાન,
પંચ મિથ્યાતના નામ કહ્યાંરે સુણ સુંદરી સુંણો અવિરત નામ. ૧૫
પાંચ સ્થાવર છઠો ત્રસરે સુણ સુંદરી પંચેન્દ્રી છઠો મન્ન,
એ બારહ અવિરતરે સુણ સુંદરી બાંધે કર્મ અનંત. ૧૬
ક્રોધમાન માયાં કરિરે સુણ સુંદરી ચોથો છે વલી લોભ,
અનંતાનુ બંધ ચોકડીરે સુણ સુંદરી પ્રત્યાખ્યાન એ ક્ષોભ. ૧૭
અપ્રત્યાખ્યાન ચોકડીરે સુણ સુંદરી સંજવલની તે નામ,
સોલહ ભેદ એહ કહ્યારે સુણ સુંદરી હાસ્યાદિક ષટ્નામ. ૧૮

સ્ત્રિવેદ નપુંસક વેદ એ સુણ સુંદરી પુરૂષ વેદ તેહ જાણ,
એહુ આદિ પચવિસ કહ્યારે સુણ સુંદદી શ્રીજીન વરની વાંણ. ૧૯
પચવીશ કષાય એ કહીરે સુણ સુંદરી નામ વિધાને તેહ,
યોગ કહું પન્નર વલીરે સુણ સુંદરી નામ સુણો વાત જેહ. ૨૦
મન વચન કાયા તણારે સુણ સુંદરી પન્નર કહ્યા તે યોગ,
ચાર મનના જાણીએરે સુણ સુંદરી વચનના ચાર પ્રકાર. ૨૧
સાત યોગ કાય તણારે સુણ સુંદરી પન્નર કહ્યા જિનરાય,
બાંધે શુભ અશુભ કર્મ એ સુણ સુંદરી પરિણામે કરી દુઃખદાય ૨૨
તેણે કરી દુઃખ ભોગવેરે સુણ સુંદરી લક્ષ ચોરાસી માંહ,
સુખ દુઃખ ભોગવે જીવ ઘણોરે સુણ સુંદરી પાર ન પાંમે સહી ૨૩
પંચ મિથ્યાત બે કેલવ્યારે સુણ સુંદરી સાંભલ કહુ તુંજ વાત,
એક્રાંત મન તે કેલવ્યોરે સુણ સુંદરી બોધ તણોરે મિથ્યાત. ૨૪
વિનય મિથ્યાત તે કેલવ્યોરે સુણ સુંદરી ભક્ષા ભક્ષ અપાર.
તેણે કરી દુઃખ ભોગવ્યાંરે સુણ સુંદરી નરકગતિ રસાલ. ૨૫
અજ્ઞાન ભાવ મન ધર્યોરે સુણ સુંદરી મોહે જડીઓ જીવ,
ભક્ષ અભક્ષ ન જાણીયોરે સુણ સુંદરી અજ્ઞાન દશા પરભાવ. ૨૬
રાત્રિ ભોજન તેં કર્યાંરે સુણ સુંદરી ખાંધાં તે વાસી અન્ન,
સ્વાદ લીધે વસ્તુ લીધીરે સુણ સુંદરી માંસ દોષલાગ્યો ગુણવંત. ૨૭
દીન ચોથાની તક્ર ભક્ષીરે સુણ સુંદરી મદીરા દોષ પ્રમાણ,
અજ્ઞાન ભાવ તે ભોગવ્યારે સુણ સુંદરી દુઃખ પાંમે જીવ અજાણ. ૨૮
વિપરીત નામ ચોથો વલીરે સુણ સુંદરી ભમેં અપાર,
દેવ સર્વ સરિખા કરેરે સુણ સુંદરી ભેદ જાણે ગમાર. ૨૯
સંશય મિથ્યાત પંચમોરે સુણ સુંદરી સંસય રહે મન માંહી,
નિવેડો ન કરે કોઇ તણોરે સુણ સુંદરી ધર્માધર્મનો કાંઇ. ૩૦
અંધા આંગલે આરસિરે સુણ સુંદરી બહેરા આગળ ગાવે ગીત,
આરસી ગુણ અંધો ન વિલહે સુણ સુંદરી બહેરો ન જાણે ગીત. ૩૧
તે મિથ્યાત મોહિ રહ્યોરે સુણ સુંદરી ન જાણે સુદ્ધા સુદ્ધ,
સૂર્ય ન ગુણ અંધો લહેરે સુણ સુંદરી તે મિથ્યાત્વી બુધ. ૩૨

મિથ્યાત ગુણે કરી નિરમલોરે સુણ સુંદરી ભટકે અનંત સંસાર,
જીવ મિથ્યાત તું પરી હરેરે સુણ સુંદરી તો પાંમે ભવ પાર. ૩૩
પાંચ મિથ્યાત એ દુઃખ દાઇરે સુણ સુંદરી અનંત ભાવ સંબંધ,
ભવ સમુદ્ર માંહિ બુડેરે સુણ સુંદરી સહાય નહી જિનવાંણુ, ૩૪
એમ જાણી મિથ્યાત તજોરે સુણ સુંદરી ભજો શ્રી જિનવાંણુ,
પંડીત કૃષ્ણજી માંગેરે સુણ સુંદરી ભવે ભવે જિનધર્મ. ૩૫

दोहा.

અવિરત બારહ જે કહું, સાંભળો ભવિ જિન સાર;
વિવિધ પ્રકારે ભોગવ્યાં, દુઃખ તણો નહિ પાર. ૩૬
સ્થાવર પંચ જીનવર, કહ્યા છઠ્ઠી ત્રસજ કાય;
રૂદ્રી પાંચ વળી કહી, મન છઠ્ઠી સુણ રાય. ૩૭
નેહ વિચાર સંક્ષેપથી, અલ્પબુદ્ધિ પ્રકાશ;
કહુ ગુણ હવે તેહના, પંડીત કૃષ્ણ કહે તાસ. ૩૮

भास विणजारानी.

વણજારા રે પૃથ્વી કાય ચંગ માંહિ તું વલી અવતર્યો,
વણજારા રે સુક્ષ્મ બાદર ધરિરૂપ નાના વિધિ તું નાચીયો. ૩૯
વણજારા રે ખણી ખોદીને સાર તુજને તિહાંથી કાઢીઓ,
વણજારા રે દલીઓ કુભારે ચંગ ચાક ઉપર ચઢાવીઓ. ૪૦
વણજારા રે અગ્નિ માંહિ સાર તુને તિહાં બાળીઓ,
વણજારા રે સહ્યાં દુઃખ અપાર કહ્યાં પાર ન પામીઓ. ૪૧
વણજારા રે અપ્પમાંહિ તું જીવ મચ્છાદિક થઈ અવતર્યો,
વણજારા રે ધિવરે નાખી જાલ તુને તિહાંથી કાઢીઓ. ૪૨
વણજારા રે તુ વિંધાંણો જીવ પુદ્ગલ તુજ ખંડત કર્યોરે,
વણજારા રે લુણ લગાવી જાય તેલ લગાવી તુજને તલ્યો. ૪૩
વણજારારે દુઃખ તણો નહિ પાર કહેતાં કાયા થર હરે,
વણજારારે સુક્ષ્મ ધર્યો તેજ રૂપ નિરમાંહે કહે કેવલી. ૪૪

વણુજારારે સ્રીય ભરે જે નીર અજ્ઞાન પણે દયા નહી,
વણુજારારે તુહ ફરસ્યો ઘટમાંહી ગરણુ ફરસ્યુ ઘટમાંહી. ૪૫
વણુજારારે મારે હાથના ઘોક જન્મ મરણુ બહુલા ધરે,
વણુજારારે અપકાયનું દુઃખ સુખ ના લાધ્યું ક્ષણુ વલી. ૪૬
વણુજારારે તેજકાય વિચાર તેહુ માંહિ તુ રાચીઓ,
વણુજારારે તુજને બાલ્યો જાણુ દુઃખ ભોગવ્યો તે અતિ ઘણો. ૪૭
વણુજારારે બળતાં નાખ્યો નીર દુખ ઘણો તું પામીઓ,
વણુજારારે થાપે માર્યો તુજ વાય કાઢ્યો કુલ્યો વલી. ૪૮
વણુજારારે એહવાં પામ્યો દુઃખ તેજ કાયમાં ઉજવલો,
વણુજારારે વાયુકાય મોજાર સુક્ષ્મ બાદર થઇ અવતર્યો. ૪૯
વણુજારારે તિહાં પણુ પામ્યો દુઃખ અપાર પામીઓ,
વણુજારારે વિજણે ઘાલ્યો વાય તિહાં દુઃખ અપાર પામીઓ. ૫૦
વણુજારારે વનસ્પતિ છે જે કાય તે માંહિ દુઃખજ ઉપનો,
વણુજારારે કહુ તુજને સુણુ ભાય કર્મ ઉદય તું જાણજે. ૫૧
વણુજારારે સુક્ષ્મ બાદર રૂપ ચંગ ધરિને તું રાચી રહ્યો,
વણુજારારે તિહાં પણુ પાંમ્યો દુઃખ જન્મ મરણુ તણા કહ્યા. ૫૨
વણુજારારે એ સ્થાવર છે પાંચ તેમાં રાચી દુઃખ ભોગવ્યો,
વણુજારારે તિહાં ન મલ્યો યોગ દેવ શાસ્ત્રી ગુરૂ તણો. ૫૩
વણુજારારે આસ્રવ નામ કહેવાય બાંધ્યાં તેં મુઢ પણે,
વણુજારારે તે ત્રસતણા કહુ ભેદ સંક્ષેપે વલી નિર્મલા. ૫૪
વણુજારારે ત્રણસે તેતાલીશ રાજુ માંહે ચૌદ રજુ ઉચ્ચો લહો,
વણુજારારે ભમીઓ કાલ અનંત સમકિત વિન તે કહ્યો. ૫૫
વણુજારારે સુક્ષ્મ બાદર ધરી રૂપ કાળ અનાદિ જોગવ્યો,
વણુજારારે ના પામો તિહાં ભેદ જિનવાણી નવ પામીઓ. ૫૬
વણુજારારે મિથ્યા મૂઢ પ્રભાવ અજ્ઞાન દશાથી નિરમલો,
વણુજારારે બાંધે બહુલાં કર્મ આસ્રવથી વલી ઉજલો. ૫૭
વણુજારારે જે મધ નામે નીર સરોવર માંહે આવે સહી,
વણુજારારે ભરાયે સરોવર સાર કોઇ કાળે ખુટે નહિ. ૫૮

વણુજારા રૂંધે જે ઘટ નામ નિર ન આવે સરોવરે,
વણુજારારે તેમ આસ્રવ સંયોગ કરમ સરોવર નિરભરે. ૫૯
વણુજારારે રોધે ? વચ કાય સંવર ભાવ સદા ધરે,
વણુજારારે ન ાવે કર્મ નિર બંધ ન વડે તે જીવને. ૬૦
વણુજારારે .ચેન્દ્રિય નિરોધે છહુ મન રૂંધે સહી,
વણુજારારે નિર્જરા હોયે અપાર સુર્ખા વિદ્યા બહુ કરી. ૬૧
વણુજારારે તેમ બાંધે તે કર્મ બહુ વિધિ આસ્રવ મન ધરે,
વણુજારારે બાર અવિરત નામ કહ્યાં શ્રી જિનવર સહી. ૬૩

दोहा.

પંદર યોગ તણી કથા, કહું તેનો વીચાર;
સાંભલો ભવિયણુ નિર્મલા, કરૂં તેહ વિસ્તાર. ૬૪
મનયોગ ચારજ કહ્યા, વચનયોગ વલી ચાર;
સાત યોગ કાયા તણા, શ્રી જિન કહ્યા નિર્ધાર. ૬૫
એહ પંદર યોગ વળી, નામે જાણો તેહ;
આસ્રવ બંધ કરે સદા કર્મતરૂ ફુલ એહ. ૬૬

भास त्रण चोवीसीनी.

મનયોગ કહુ તે ચંગ સત્ય મનોયોગ ઉતંગ,
અસત્ય મનોયોગ રંગ. ૬૭
ઉભય મનોયોગ વિશાળ અનુભય મનયોગ ગુણમાલ,
એ મન ત્રણ યોગ રસાળ. ૬૮
વચન તણા યોગ તે ભાખુ સત્ય વચન યોગ સ્થિર રાખ,
અસત્ય વચન યોગ દાખું. ૬૯
ઉભય વચન યોગ તે કહીએ અનુભય વચન યોગ તે લહીએ,
ચાર ભેદ વચન કહીએ. ૭૦
કાયાયોગ તે સાત પ્રકાર જ્ઞાનીજને કરો વિચાર,
આસ્રવના ઘર ચાર. ૭૧

ઉદ્ધારીક કાય પહેલો યોગ ઔદારીક મિશ્ર બિજો સંયોગ,
વિક્રિયક કાયમ ન રંગ. ૭૨
વૈક્રીયક મિશ્ર તે જાણો ચોથો યોગ મન તે આણો,
આહારક પાંચમો ભેદ. ૭૩
આહારક મીશ્ર તે કહીએ છઠ્ઠો ભેદ તે જ્ઞાની લહીએ,
કાર્માણ કાયાયોગ. ૭૪
પન્નર યોગ તે જાણો ભેદ જેમ છૂટે કર્મતણા ખેદ,
આસ્રવ ના હોયે લવલેશ. ૭૫
કાયા સાત તણા ભય જાણો મનવચ કાય ભેદ વખાણો,
આસ્રવ ફરી નવ આણો. ૭૬
યોગ વર્ણન હુવે કષાય કહુ વિચાર પચવિસ ભેદ મનોહાર,
નામ સુણો સુખકાર. ૭૭
ક્રોધ માન માયા વલી લોભ અનંતાનુબંધી છે ક્ષોભ,
દુરગતિ આસ્રવ યોગ. ૭૮
અપ્રત્યાખ્યાન નામ ક્રો[illegible] માન માયા લોભ જાંમ,
અશુભ બુંધ પડે અ[illegible]ંમ. ૭૯
પ્રત્યાખ્યાન કષાયજ [illegible]એ ક્રોધ માન માયા લોભ લહિયે,
આસ્રવ બંધન અભીરાંમ. ૮૦
સોલહ ભેદ તેહુના જાણો હાસ્યાદિક સહુમન આણો,
કહુ ભેદ વખાણો ૮૧
હાસ્ય રતિ અરતિ શોક તેહ ભય જુગુપ્સા એહ.
નામ કહ્યા ગુણ ગેહ. ૮૨
વેદ ત્રણ તે આસ્રવ માંહિ સ્ત્રીવેદ કહ્યો ભેદ તાંહિ,
પુરૂષવેદ નપુંસક વેદ. ૮૩
એ પંચ વિસ વિખ્યાત આસ્રવ બંધ પડે છે ભાંત,
ભ્રમણ કારણ અસાત. ૮૪
એ સત્તાવન આસ્રવ જાણો ઘટનાલ તણો ભેદ માનો,
અનંત ભવિબંધ જાનો. ૮૫

ગ્રન્થ વાધવા ભયથી તેહ સંક્ષેપે કહ્યો ભેદ એહ,
બહુલ અન્ય ગ્રન્થ જેહ. ૮૬
આસ્રવભાવ સમુદ્ર મુઝાર બુડતાં ન લાગે વાર,
છિદ્ર નાવની પેરે સાર. ૮૭
એહવું જાણી મન રૂંધો જીવ કર્મ ખપાવી પામે શીવ,
આવાગમન ના હોય કદીવ. ૮૮
મનવચ કાયાયે કરી સાર શુભાશુભ કર્મે ભવતાર,
આસ્રવ બાંધે અપાર. ૮૯
ભવ સમુદ્રમાં બુડે તેહ શ્રીજિન વાંણી વિના એહ;
બુડે ભવજલે જેહ. ૯૦
અરે જીવ સાંભલ તું વાત આસ્રવ કર્મ કરે બહુ ઘાત,
દુષ્ટ કહ્યો જિન તાત. ૯૧
જેહ માંહે તું પુરૂષ ગુણવંત જ્ઞાને કરી ભેદ જાણો અનંત,
સમતાભાવ કરે મન સંત. ૯૨
શુદ્ધ દૃષ્ટી વિચારે જીવ મન સાંકડુ રૂંધે અતીવ,
આસ્રવ બંધન હોયે જીવ. ૯૩
આત્મશક્તિ આપણી પ્રકાશે આવતા કર્મ રૂંધે તે તાસ,
ભવ ભ્રમણ ટાલે વાસ.
ધન્ય પુરૂષ એ જગત વિખ્યાત વખાણે શ્રીજિનવર તાત,
ત્રણ જગત ગુરૂ ભ્રાત. ૯૪
જબ લગે શક્તિ ન જાગે જીવ આસ્રવ હોયે અતીવ,
સંસાર સમુદ્ર બુડે જીવ. ૯૫
એમ જાણી જીવ તજો મિથ્યાત અવિરત કષાય જોગ ભાંત,
એ સત્તાવન આસ્રવ ક્ષાત. ૯૬
દુરગતિ ભવ ભ્રમણ કરાવે આસ્રવ લક્ષણ એમ ઠરાવે,
રૂંધ કરે શુદ્ધ ભાવે. ૯૭
પોતાની પ્રગટ કરે જો શક્તિ આપોઆપ ઉધરે ગુણ ભક્તિ,
આપે શીવ સાધે શક્તિ. ૯૮

પંડીત કૃષ્ણજી ભાગે એહ ભવ નિવારણ વલી તેહ,
ગુરૂ ચરણે નમી એહ. ૯૯

दोहा.

આસ્રવ ભાવના સાતમી, બહુ વિધિ છે જેહ;
હવે આઠમી વર્ણવું, સાંભલો ધરી ગુણગેહ.

इति आस्रव भावना.

૮ संवर भावना.

दोहा.

સંવર નામે ઉજવળી, કરે સંવ અભીરામ;
સંવર વીના જીવ તે, પામે નહિ શીવધામ. ૧

भास वीनतीनी.

પંચ પરમેષ્ટી ગુણ સાર પ્રણમી કહુ સંવર ભાવનાએ,
સંવર કહેતાં જીવ આસ્રવ આવતા રૂધિએરે. ૨
સંવર વિના જીવ જાણ કાળ અનાદિ રડવડેરે,
કર્મતણો સંયુક્ત પ્રકૃતિબંધ થકી ઉજવલોરે. ૩
કર્મતણા કહુ ભેદ નામ સુણો હવે તેહ તણાએ,
કર્મ છે વલી આઠ કહુ હવે સહીરે. ૪
જ્ઞાનાવર્ણી ચંગ દર્શનાવર્ણી બીજો કહ્યોરે,
વેદનીય ત્રિજુ નામ મોહનીય કર્મ ચોથુ કહ્યુંરે. ૫
નામ કર્મ પ્રકાશ આયુકર્મ તે અભીનવુરે,
ગોત્રકર્મ તે જાણ અંતરાય છે વલી આઠમુરે. ૬

તેહ કર્મ પ્રભાવ દુઃખ ભોગવે તે અભી અતી ઘણોરે,
પ્રકૃતિ કહુ હવે ભેદ સાંભળ જીવ તું વિવિધપણેરે. ૭
જ્ઞાનાવર્ણિ કર્મ પાંચ પ્રકૃતિ તેહની એ કહીરે,
દર્શનાવર્ણિની નવ પ્રકૃતિ કહી વલી લહીરે. ૮
વેદનીય દ્વય જાણ, મોહનીય અઠ્ઠાવીસ ભણીએરે,
આયુ કર્મની ચાર નામ કર્મ નાણુ ગણીએ. ૯
ગોત્રકર્મનિ ચંગ યુગ્મ પ્રકૃતિ નિર્મલીરે,
અંતરાય કર્મની પાંચ દુર્ધર કર્મની પ્રકૃતિ વલીરે. ૧૦
એકસોને અડતાલીસ સમસ્ત પ્રકૃતિ કર્મ તણીરે,
બાંધે બહુ વિધિ જીવ શુભાશુભ પ્રણામે કરીરે. ૧૧
પ્રણામે બાંધે જીવ કર્મ છોડે તે પ્રણાંમે કરીરે,
જેહ જેવા ઉઠે તુરંગ તેહ તેહવા બંધ પડેરે. ૧૨
તેહવો કરવો સ્વભાવ સંવર કરો જીવ એહનારે,
સંવર વીના નહિ હોય કર્મ બંધ થકી વેગળોરે. ૧૩
અરે જીવ તું જાણ સંવર ભાવ હવે કરોરે,
સંવરના કહુ ભેદ અલ્પ બુદ્ધિથી નિર્મલારે. ૧૪
ઘડે નાવ સુતાર છિદ્ર નાવ તે સોહામણીરે,
ધરે મન ઉલ્લાસ બેસી પાર ઉતરે ભણીરે. ૧૫
તેમાં ભરાયે નીર નાવ બુડે તે જલ માંહિરે,
છિદ્ર બુડે જે વાર નીર ના આવે તે નાવ માંહિરે. ૧૬
તેમ જીવ ધરોરે ભાવ કર્મ નાસે તે દુર ધરૂરે,
રૂંધો એહજ વાર ભવજલ નાવે પોત વરૂરે. ૧૭
ભવ સમુદ્ર મોજાર કર્મ ન આવે તે છિદ્ર સમોરે,
પ્રકૃતિ છિદ્રજ હોય આસ્રવ નીર ભરાયે ઘણોરે. ૧૮
બેસે સમુદ્ર મોજાર પાર ના પામે તે ઉજ્વલોરે,
એ કર્મ નાવ પ્રભાવ કાલઅનાદિનો જીવડોરે. ૧૯
ભડકે સંસાર મોજાર થાહ ન લાધે તે તણોરે,
રૂંધવા તણોરે ઉપાય કરો ભવિયણ તમે નિર્મલોરે, ૨૦

આસ્રવતા રૂંધ મન માંકડું તમે વશ કરોરે,
પ્રણામ રાખો નિજ ઠામ દ્વાર રોકે ભવજલ તણોરે. ૨૧
પંચેન્દ્રિય કરે વશ વિષય ટાલો તેમ તેહ ભણીરે,
એહ છે સર્વ દુઃખદાય અનંત ભવ બાંધે નિરમળારે. ૨૨
તેહ તણો કરો સંવર ભાવ જેમ નાવે ભવ બંધ ઘણોરે,
છિદ્ર નાવ હોય ચંગ છિદ્ર બુડે જલ નાવે સહિરે. ૨૩
તેમ રૂંધો કર્મ આસ્રવ ભવજલ કર્મ ન આવેરે,
પ્રકૃતિ કર્મ છિદ્ર નાવ રૂંધો આસ્રવ જલ તમેરે. ૨૪
સ્પર્શ ઇન્દ્રિય તે જોય વિષય આઠ તેહના કહ્યારે,
શીત ઉષ્ણ વલી જાણ કોમળ કઠીન સોહામણારે. ૨૫
લુખો, ચિકણો એહ હલકો ભારી તેમાં ભણોરે,
તનુતણા તે હોયે વિષય આઠતે નિરમળારે. ૨૬
ભોગવે દેહે દુઃખ જાણ દુરગતિ પંથને ઉજવલારે,
રસના પંચ પ્રકાર સ્વાદ કને તે જીંન્હા તણારે. ૨૭
ક્ષાર કટુકસાય મધુરસ ષટ્ રસ નિર્મલોરે,
ભોગવે જીંન્હારસ તેહ દૂરગતિ લહે વલી ઉજવલોરે. ૨૮
ભવ સમુદ્ર મોજાર પાર ન પાંમે જીવ મોહે જડયોરે,
ચક્ષુ ઇન્દ્રિય પ્રભાવ વિષય પાંચ તે ભોગવેરે. ૨૯
રાતો પીલો લીલો તેહ સાંભળો ધોલો ગુણ યોગરે,
નાસીકા હોય પ્રકાર સુગંધ દૂરગંધે તે જાણીયેરે. ૩૦
પાડે મોહનીય બંધ દુઃખ દાખે દુરગતિ તણારે,
કર્ણ ઇન્દ્રિયના સાત વિષય સુખ તે ભોગવે ઉજવલારે. ૩૧
પંચ શબ્દ વાજીંત્ર સુસ્વર દુસ્વર એ ભણયોરે,
એવંકારે તે જાણ વિષય સત્તાવીશ ઇન્દ્રિય તણારે. ૩૨
ભવ સમુદ્ર મોજાર છિદ્ર દિસે મોહ નાવમેંરે,
એક એક ઇન્દ્રિય પ્રભાવ દુઃખ પાંમે તેહ સુણોરે. ૩૩
જીવ એ તનુ ઇન્દ્રિય યોગ હસ્તી દુઃખ બહુ ભોગવ્યોરે,
રસનાતણેરે પ્રભાવ માચ્છો બહુ દુઃખ પામીઓરે. ૩૪

નેત્ર તણોરે સંયોગ પતંગ દિસે બલી મર્યોરે,
મધુકર પામ્યોરે કષ્ટ ઘ્રાણ ઇન્દ્રિય પ્રભાવથીરે. ૩૫
પારધી હણીઓ જાણ હરણ મરણ પામ્યો વલીરે,
કર્ણ તણે પ્રભાવ દુઃખ પામ્યો દુરગતિ તણારે. ૩૬
લક્ષ ચોરાસી માંહિ છેદન ભેદન બહુ પામીઓરે,
એહ છિદ્ર જીવ જાણ પ્રકૃતિ સહિત સોહામણારે. ૩૭
મદ પ્રમાદજ હોય છિદ્ર કહ્યા કર્મ નાવ તણારે,
રોકો મન વચ કાય જિનવાણી થકી ઉજવલારે. ૩૮
મન માંકડ કરો વશ્ય સંવર ભાવ ધરો સોહં ઉજવલોરે,
સમ્યગ્દૃઢ વૈરાગ્ય ચિંતવો મન મહિ ભાવ ધરિરે, ૩૯
ચારિત્ર તેરહ પ્રકાર મુલ ગુણ જીવ હ્રદય ધરીરે,
તત્વ સાત વલી જેહ શ્રદ્ધા કરો જીવ ભાવ કરિરે. ૪૦
આત્માનુ ધરો ધ્યાન જેમ સંવર હોયે કર્મનોરે,
દશ લક્ષણીક સાર તેરહ ગુણ મનમાંહ ધરોરે. ૪૧
બાહ્યાભ્યંતર જાણ પરિગ્રહ ચોવીશ પરિહરોરે;
જેમ છૂટો ભવ ફાંસિ સંવર થાયે તેહ કર્મનોરે, ૪૨
દ્રવ્ય સંવર એહ નામ ભાવ સંવર ભાવે ધરોરે,
રે ! જીવ તું સંસાર જબ લે સંવર નવિ કરોરે. ૪૩
તબ લગે ન છુટે કર્મ શીવગતિરે પાંમે નહિરે,
સંવર કર્યો જેરે જીવ કર્મ હણી મુગતિ ગયારે. ૪૪
એહવું જાણી ચંગ સંવર ભાવ મનમાં લહોરે;
તો વલી પામો મોક્ષ આવાગમનનિ વારશોરે. ૪૫
રામ કિર્તિ તણો શીશ પંડીત કૃષ્ણજી એ ભણોરે,
ભવ ભવ માગુ એહ સંવર ભાવ સદા વલીએ. ૪૬

दोहा.

સંવર ભાવ નામેં કહી, સંક્ષેપે સુજાણ;
હવે નિર્જરા સાંભળો, ભેદ કહુ ગુણખાણ. ૪૭

इति संवर भावना.

९ निर्जरा भावना.

दोहा.

ધી વર્જિત બાલક સુણો, તેના જાણે જ્ઞાન;
તેમ હુ ગુરૂ કવિ વલી, કીરપા કરો ગુણ ભાણુ. ૧
નિર્જરા નામ છે ભાવના, નવમી કહી વખાણુ;
નિર્જરા હોય કર્મની, જીવજાએ નિર્વાણુ. ૨
મુક્તિ તણાં સુખ અતિઘણાં, આવાગમન રહિત;
જન્મ મરણુ જરા નહી, સૌખ્ય અનંત સહીત. ૩
એમ જાણી નિર્જરા કરો, કરો કર્મ પરિહાર;
પામો એહવા સૌખ્યને, મુક્તિફલ સુખકાર. ૪

भास सहीनी.

શ્રી જિનગુણ મનમાં ધરી સારદાને પ્રણામજ કરી,
ગુરૂ આતમાદિ ગુણ મનમાં ધરિરે સહિયે. ૫
નિર્જરા નામે જેહ અનુપ્રેક્ષા ભાવે તેહરે,
નિર્જરા હોયે તિહાં કર્મરે સહિયે. ૬
તેહ તણા ભેદ કહુ સાંભલજો લોક બહુ,
નિર્જરા ભેદ હુવે વર્ણવુંરે સહિરે. ૭
નિર્જરા હોય પ્રકાર સવિપાક અવિપાક સાર,
કર્મ નિર્જરા કરે સુખ કારરે સહિયે. ૮
સવિપાક નિર્જરા કહિ સહજે થાયે તે સહિયે.
અવિપાક નિર્જરા દુર્ધર લહિયે સહિયે. ૯

અવિપાક નિર્જરા વિના જીવ બંધન છુટે અતિવ,
કર્મતણા બંધ તે છુટે ન જીવનેરે સહિયે. ૧૦
આંબ ફળ કાચુ ચંગ બલ કરી પકવે મન રંગ,
તેમ અવિપાક નિર્જરા ચંગરે સહિયે. ૧૧
હેવ ભેદ બીજો કહુ અવિપાક તણો તે લહુરે,
સાંભળતાં નિર્જરા હોયે કર્મનીરે સહિયે. ૧૨
કવણ પુરૂષ કર્મે કરીરે નૃપતી કે તે બંધન ધરી,
બંધીખાંને પડી તે દુઃખ સહેરે સહિયે. ૧૩
દંડ ગૃહે તે આપણો દ્રવ્ય આપે તે ઘણોરે,
નિજ બુદ્ધિવડે છુટવા તે પુરૂષ ભણ્યોરે સહિયે. ૧૪
વચન કુશળતાઇ કરી પોતાની પ્રાક્રમ કરીરે,
રીજવી નૃપતિ નિજ ઘેરે આપવારે સહિયે. ૧૫
તેમ જીવ તું નિરમળો નિર્જરા કરો તમો ઉજવલોરે,
લક્ષણ નીરજરા કહુ તમે સાંભલોરે સહિયે. ૧૬
સમકીત લક્ષણ જાણીએ પહેલો ગુણ વખાંણુયે,
ઉપસમ વેદક ક્ષાયક આણીયે સહિયે. ૧૭
અણુવ્રત તું જીવ મન ધરો બારહ ભેદ તમે તપ અનુસરો,
પોષધ ઉપવાસ કરી નિર્જરા કરોરે સહિયે. ૧૮
યોગ ધરો ત્રણ કાળના સમાયિક ભણો ત્રિકાળ,
કર્મ પ્રકૃતિ બંધ કરો નિર્જરારે સહિયે. ૧૯
વૈરાગ્ય ભાવ ધરો વલી સંસાર ઉપર નીરમલી,
વૈરાગ્ય સમકિત સહિત ભાવે જડી સહિયે. ૨૦
પુદ્‌ગલ નહિ જીવ આપણો દુરગતિ બંધ ઘણો,
અશુચિ પોટલો છે તેહ ભણ્યોરે સહિયે, ૨૧
જીવ તું ત્યારે ન્યારો રહો પુદ્‌ગલ તાહારો નવી કહોરે,
હવો પ્રપંચ તે તમે મન ધરોરે સહિયે. ૨૨
તો નીરજરા પાયે સદા બંધ નહિ હોય જીવ કદા,
કર્મ રજ ઉડે જ્ઞાન પવન સુદાયે સહિયે. ૨૩

રત્નત્રય ગુણ ચંગ આરાધ્યો જીવ મન રંગ,
ઘોર વીર પરીષહ બાવીસ સહ્યોએ સહિયે. ૨૪
નિરાલંબ નિર્ભય થકી કર્મ રજ ઘોર લાગી,
નિરજરા જલે કરી ધોઓ અઘએ સહિયે. ૨૫
નિર્ભયપણે પરિષ સહી ત્રિકાલ યોગ મન ગૃહી,
કરો કર્મ કાષ્ટ તે ઉતાસનરે સહિયે. ૨૬
ધન્ય જગત એહ સાધુ આત્મધ્યાન તેને આરાધ્યું,
નિર્જરા કરી તે શીવપદ સાટુરે સહિયે. ૨૭
સુભટ છઠે રણસંગ્રામે બલીયો પુરૂષ જેહ નામ,
નીસંક થઇને પરદલ હણેરે સહિયે. ૨૮
નામ સારે નિજ કુલ તણા બલ દેખાડે આપણા,
શત્રુ જિતી તેહનીહ નિર્ભય થાય ઘણારે સહિયે. ૨૯
તેમ સાધુ નિજ બલે પોતે શક્તિ પ્રગટ કરી,
કર્મ શત્રુ જીતી ભય ટાલેરે સહિયે. ૩૦
એમ નિર્જરા કરે ઘણી કર્મબંધ પ્રકૃતિ તણી,
ધન્ય પુરૂષ છે સાધુ ભણેરે સહિયે. ૩૧
રોગી પુરૂષ રોગે ધર્યો દુઃખે કરી પુદ્ગલ ગળો,
ક્ષીણ તનુ થયું વાત તેહનોરે સહિયે. ૩૨
વૈદ્ય મીલી રોગ જાણ્યો ઔષધ આપી દુઃખ હણ્યો,
રોગ ટાળી તેહ પુરૂષ તણારે સહિયે. ૩૩
સાજો થયો શરીર ઘણે દુઃખ ગયો તેહ ભણી
નિરોગી હુવો તે પરમ સુખ વખાંણીયેરે સહિયે. ૩૪
તેમ જ્ઞાની પુરૂષ કહ્યા આત્મધ્યાને કરી લહ્યા,
આત્મજ્ઞાને કરી નિર્જરા લહિયેરે સહિયે. ૩૫
આપ બલ પ્રઘટી ચંગ ધ્યાન ધરી રૂંધે મન,
કર્મ નિર્જરા થાયે તેહ ભંગરે સહિયે. ૩૬
તેહ સુખ પાંમે વલી ભવ તણોરે જન્મમરણ ભય એવા,
મુક્તિ સુખ પામ્યો તેહાં ખ ઘણોરે સહિયે. ૩૭

ભવ સમુદ્ર પાર લીધો આત્મધ્યાન પોતે કીધો,
અનંત સૌખ્ય તે સાસ્વતો લીધોરે સહિયે. ૩૮
એમ જાણી નીરજરા કરો ભાવ ઘણો મનમાં ધરો,
કર્મ હણી જેમ ભવજલ તરોરે સહિયે. ૩૯
તેણે કરી સર્વ જીવને હિતકારીક છે મને,
નિરજરા કહી સહુ જીવનેરે સહિયે. ૪૦
એહવું જાણી નિરજરા કરો ભવ્ય જીવ તમે મન ધરો,
જન્મજરા મરણ તણા દુઃખ હરોરે સહિયે. ૪૧
પંડીત કૃષ્ણજી સાર માગે ભવભવ એ ગુણધાર,
દીજો સ્વામી મુજને તુમેં કીરપાધારરે સહિયે. ૪૨
નવમી ભાવના સહી સંક્ષેપે પુરી કહી,
અનુપેક્ષા ભાવતિ મુક્તિ લહિયે સહિયે. ૪૩

इति निर्जरा भावना.

१० लोक भावना.

दोहा.

પંચ પરમેષ્ટી જે જગગુરૂ, પ્રણમું તેહના પાય;
લોક ભાવના હવે કહું, સાંભળતાં સુખ થાય. ૧
લોક કહેતાં ત્રીલોક છે, તેહ સંસ્થાન રસાગ;
કાળ અનાદિનો કહ્યો, જિનવાણીમાં ગુણમાળ. ૨

भास हेलीनी.

લોક ભાવના ચંગ લોક તે ત્રિલોક ભણ્યોરે હેલી,
તેહ તણુંરે સંઠાણ કહુ વર્ણ તે સાંભળો હેલી. ૩
કાલ અનાદિનો જાણુ સાસ્વતો છે તે ત્રૈલોક વલી હેલી,

અધોલોક વિશાલ મધ્યલોક બીજો લહ્યોરે હેલી. ૪
ઉર્ધ્વલોક અપાર સ્વર્ગ ભોવન નામ કહ્યોરે હેલી,
ત્રણસે તેતાલીસ ઘનાકાર શ્રીજિન કહ્યોરે હેલી. ૫
ચૌદહ રાજુ ડંડાકાર નરકથી શીવ લગ ઉંચો હેલી,
ષટ્ દ્રવ્યે ભર્યો લોક કાલઅનાદિનો જાણીએ હેલી. ૬
નામ કહુ ગુણમાળ સાંભળો ભવિયણ નિર્મલા હેલી,
જીવ દ્રવ્ય ગુણવંત પ્રથમ કહ્યો ગુણે આગલો હેલી. ૭
અજીવ નામે દ્રવ્ય ધર્મ દ્રવ્ય ત્રિજો લહ્યો હેલી,
અધર્મ દ્રવ્ય અપાર દ્રવ્ય આકાશ દ્રવ્યે ભર્યોરે હેલી. ૮
કાળ દ્રવ્ય એ નામ છઠ્ઠો દ્રવ્ય તે ઉજળોરે હેલી,
ભરિયો છે ત્રિલોક દ્રવ્ય છેય તે નિરમલોરે હેલી. ૯
અધોલોક સંઠાણ નરક સાત તેં તીહાં જાણીયે હેલી,
તેહતણો કરૂ વખાંણ વિલ પટળ તેહતણા હેલી. ૧૦
ધમ્મા પહેલો નરક પટલ તેર તેહનાં કહ્યાંરે હેલી,
વીલ કહ્યા ત્રિસલક્ષ આયુ સાર લાખ એક કહ્યોરે હેલી. ૧૧
વરષ સહસ્ત્ર દશ જાણ જઘન્ય આયુ જિનવર ભણ્યો હેલી,
વંસા બીજો નામ અગીયાર પટલ તિહાં બન્યા હેલી. ૧૨
પંચવિસ લક્ષ તિહાં વીલ ઉત્કૃષ્ટ સાર ત્રિણ આયુ હેલી,
જઘન્યપણે એક જાણ સાગર તિહાં આયુ લહ્યો હેલી. ૧૩
ત્રિજુ મેઘા નામ નરક પન્નરલાખ વિલ હેલી,
પટલા છે વલી નવ આયુ સાગર સાત ભણ્યારે હેલી. ૧૪
જઘન્યપણે ત્રણ્ય હોયે આયુ તેહ જગ જાણીયે હેલી,
ચોથો અંજના નાંમ સાત પટલ તહાં આંણીરે હેલી. ૧૫
ઉત્કૃષ્ઠ સાગર દશ આયુ ભણ્યા ચોથા તણો હેલી,
જઘન્યપણે સાગર સાત ભોગવે તે દુઃખ ભર્યોરે હેલી. ૧૬
લક્ષ દશ વળી બીલ દુઃખ તણો વલી ઘર લહ્યો હેલી,
અંજન પાંચમું જોયે પંચ પટલ છે તેહતણા હેલી. ૧૭
ત્રણ્ય લક્ષ વિલ જાણ સતર સાગર આયુષ હેલી,

શ સાગર જઘન્ય દુઃખ ઘણું જિનવર કહેલી. ૧૮
મઘવિ છઠ્ઠો નરક પટલ ત્રણ હોયે સદા હેલી,
લાખ એક વળી વીલ પંચ ઉણાં તેહ જાણી હેલી. ૧૯
ઉત્કૃષ્ટ વળી આયુ સાગર બાવીશ તે જાણી હેલી,
જઘન્યપણે તે હોયે સત્તર સાગર માન માનીયે હેલી. ૨૦
સાતમો નરક વિશાળ માઘવી નામ તે ઉજવળો હેલી,
પટલ છે તિ એક પંચ બિલ તિહાં સોહાંમણાં હેલી. ૨૧
પરમ આયુ તેત્રીસ સાગર કહ્યા શ્રી જિનવરે હેલી,
જઘન્યપણે બાવીશ જીવે જીવ તે દુઃખ સહી હેલી. ૨૨
પટલ સહુ મળી જેહ ઓગણપચાસ પુરાં કહ્યાં હેલી,
બિલ કહ્યાં તે જાણ લક્ષ ચોરાસી તે લહ્યાં હેલી. ૨૩
નરક તણી એ કાય પ્રથમ નરક તણી કહી હેલી,
ધનુષ સાત પ્રમાણ હાથ ત્રણ ષટ્ આંગુલ હેલી. ૨૪
બમણા બમણી જાણ પહેલા થકી તે જાણીયે હેલી,
સાતમેં છે પચ જિનવર સ્વામી એમ ભણ્યા હેલી. ૨૫
સાતમેં છે જાણ ધનુષ પાંચસે ઉજવલી હેલી,
સાત ધાત રહીત હુંડક પુદ્ગલ સોહંજલી હેલી. ૨૬
ચોરાસી લક્ષ મુજાર બિલ કહ્યા પીત ઉષ્ણનાં હેલી,
એક લક્ષ વલી હોય પંચોતેર સહસ્ત્ર શીતનાં હેલી. ૨૭
ટાઢનાં દુઃખ અપાર એહ કહ્યાં જાયે નહિ હેલી,
લાખ મણનો તેહ લોહ ગોળો ગલી જાય સહીરે હેલી. ૨૮
એહવાં ટાઢનાં દુઃખ અનંતીવાર જીવ તેં સહ્યાંરે હેલી,
હવે ઉષ્ણા તણા દુઃખ જોય બિલ કહુ તે સાંભળો હેલી. ૨૯
બિયાસી લક્ષ વળી પચવિસહસ્ત્ર છે નરક તણા હેલી,
ઉષ્ણ તણા બહુ દુઃખ કર્મ સંયોગે તે સહ્યા હેલી. ૩૦
તેહ સુણો કહુ સાર લક્ષ મણનો ગોળો કહ્યો હેલી,
તેહ ગળી જાય ઉષ્ણ એહવું દુઃખ તે તાપતણું હેલી. ૩૧
સહીયાં અનંતીવાર કહેતાં પાર ના પામીયે હેલી,

નારકી તે માંહિમાંહે રૂદ્રધ્યાને કરી કરી હેલી. ૩૨
એક એકતે મારિ તોડે પછાડે તે અતિ ઘણા હેલી,
સુલારોહણ ...ણુ દુઃખ સહ્યાં તે એણીપેરે હેલી. ૩૩
હુંડક છે તનુસાર પ્રણામ કઠોર છે તેહના હેલી,
કુલેસ્યાના ચંગ ઘણી છે કુબુદ્ધીના હેલી. ૩૪
એહવાં છે નરકનાં દુઃખ કહેતાં પાર ન પામીયે હેલી,
કોડ પુરવ લેગે સાર વર્ણવ કરતાં પાર નાવે હેલી. ૩૫
તિહાં પણ તું વળી જીવ સાગરોપમ તે દુઃખ સહ્યા હેલી,
સ્થીતિ પુરિ કરી જેહ કહેતાં કાયા થરહુરે હેલી. ૩૬
હવે સુણો વિચાર મધ્યલોક તણો કહુ હેલી,
સંક્ષેપે સુવિચાર વિશેષે અન્ય ગ્રન્થ લહો હેવી. ૩૭
મધ્ય લોક માંહિ ચંગ દ્વિપ સમુદ્ર અસંખ્ય કહ્યા હેલી,
દ્વીપ સરે વાસ વ્યંતર દેવ તિહાં રહે હેલી. ૩૮
અઢીદ્વીપ મુજાર એક સો સીતેર ક્ષેત્ર હેલી,
તેહમાંહિ દશ ક્ષેત્ર ભરત ઐરાવત વીનાસીક હેલી. ૩૯
એકસોને આઠ સાસ્વતા ક્ષેત્ર વિદેહ કહ્યા હેલી,
ક્ષેત્ર ક્ષેત્ર પત્યેંસાર ખંડ છ ૭ શ્રી જિન કહ્યા હેલી. ૪૦
પાંચ મ્લેચ્છજ એક આર્ય સર્વ ક્ષેત્ર તેહમાં લહ્યા હેલી,
મ્લેછજ પાંચ જાણ ધર્મ વર્જિત તે જાણીયે હેલી. ૪૧
આર્ય ખંડમાંહે ધર્મ કરે તે ભવિક તે ઉજવલા હેલી,
નિજ નિજ કર્મ સંયોગ ભોગવે સુખ દુઃખ એકલો હેલી. ૪૨
અશુભ કર્મ ફ્લે જાણ આર્ય ખંડમાંહિ દુઃખ લહે હેલી,
દરિદ્રપણું પાંમે જીવ દીનપણું પાંમે ઘણું હેલી. ૪૩
લંગડો પાંગળો સાર આંધળો દુર્ભાગી રોગી હેલી,
દાસપણું કરે જીવ દુઃખ સહે તે કર્મવસ હેલી. ૪૪
અશુભ કર્મ પ્રભાવ દરિદ્રપણું પાંમે સહી હેલી,
લક્ષ્મી કારણે જીવ દેશ પરદેશે બહુ ફરે હેલી. ૪૫
પાંમે નહી વળી દ્રવ્ય કષ્ટ ભોગવે તે અતી ઘણાં હેલી,

શુભ કર્મ સંયોગ દ્રવ્ય પામી સુખે રહે હેલી. ૪૬
સાતાવેદની કર્મ સાતા પાંમે જીવ ઘણો હેલી,
દુઃખ ભોગવે અપાર અસાતાવેદની અશુભ કર્મ હેલી. ૪૭
શુભ ફલે તે જાણુ રાજવિભુતિ ભોગવે હેલી,
ચક્રવૃતિની સાર વિભુતિ પાંમે તે ઉજવલી હેલી. ૪૮
સમકીત વૃત જે સાર પાળે તે અનુવ્રત ઘણુા હેલી,
આર્યખંડ મોજાર જીવ ભર્યા છે શુભાશુભરે હેલી. ૪૯
કેક ધરે વૈરાગ્ય રાજવિભુતિ છાંડી કદી હેલી,
સંસાર જાણે અસાર જિન દીક્ષાતે અનુસરી હેલી. ૫૦
કર્મ રજ તે ઉડલી જ્ઞાન પવન થકી ઉજવલી હેલી,
કેવળ પાંમી તે જીવ મુક્તિ સાધે તેઉ નિરમલો હુલી. ૫૧
ધન્ય પુરૂષ તે સાર અવિચલ રાજ છે પાંમીયો હેલી,
ઉર્ધ્વલોક તું જોય પ્રથમ જ્યોતિકી પટલ કહ્યો હેલી. ૫૨
નવસે યોજન સાર સભી ભોમ થકી જાણીયે હેલી,
સર્વ તે જ્યોતકી ચંગ સુર્ય ચંદ્ર નક્ષત્ર ગ્રહુ હેલી. ૫૩
તેહુ ઉપરે વળી જોય સ્વર્ગ સોલ શ્રી જિનવર કહ્યા હેલી,
નવગૈવેયક વખાંણુ તેહુ ઉપર જાણીયે હુલી. ૫૪
અનુત્તર છે તે વિમાન પાંચ કહ્યા આ જિનાધીશે હુલી.
એકાવતારી તેહુ ઉપર મુકિત શિલા હુલી. ૫૫
સદાકાલ રહે જીવ સાસ્વતા સુખ તે પાંમીયા હેલી,
સાસ્વતા સુખ છે તે સિદ્ધ આવાગમન નહિ તેહુનેરે હેલી. ૫૬
સાંભળ તું જીવ સાર સિદ્ધ વીના તુજ સુખ નહી હુલી,
ત્રણુ લોક મોજાર સુખ નથી કર્મ વસે હેલી. ૫૭
એવું જાણું જીવ લોક અભાવ કરો સદા હેલી,
તો પાવો અતિ સૌખ્ય આત્મ શકિત પ્રગટ સદાએ. ૫૮

દોહા.

લોક ભાવના એ કહી, દશમી અનુપેક્ષા જાણુ;
સંક્ષેપે તે વર્ણવી, અલ્પ બુદ્ધી વખાણુ. ૫૯

શાંમકિર્તિ પદ અનુસરી, પંડીત કૃષ્ણજી કહે સાર;
ભવભવ મુજ નીવારવા, માગું સૌખ્ય અપાર. ૧૦

इति लोक भावना.

११ बोध दुर्लभ भावना.

दोहा.

હવે સુણો ભવિયણ, તમો કહુ ભાવના ચંગ;
એકાદશમી રૂવડી, બોધિનામ ઉતંગ. ૧
કુન્દ કુન્દ સૂરિવર કહી, અનુપેક્ષા જે ચંગ;
સકલ કિર્તિ સૂરિવર લહી, બોધ દુર્લભ ઉતંગ. ૨
બોધ દુર્લભ છે જીવને, બોધ નામ છે જ્ઞાન;
દુર્લભ છે જગ સહુ, વિશે જ્ઞાની કહ્યો અભીરાંમ. ૩
સમજણ પણ જગ દોહિલુ, સમજણ છે એક જ્ઞાન;
સમજણ ભવ વસુએ, શ્રીજિન વાંણ વખાણ. ૪
વીતરાગ વાંણી વીના, ભટકયો કાલ અનંત;
દુઃખ ભોગવ્યો તે અતીઘણો, સાંભલ કહુ વિરતંત. ૫

भास चोपाई.

બોધ દુર્લભ કહીયે ભાવના કાળ અનંત ભર્યો બોધ વિના,
બોધ જ્ઞાન કહ્યો જગદીશ તે દુર્લભ દિસે જગ વિશે. ૬
બોધ કહેતાં સુણો વિચાર શ્રી જિનવાણી છે સુખકાર,
જિનવાણી વિણ છે તું જીવ સદાકાળ દુઃખ ભોગવે રીવ. ૭
જિનવાણી દુર્લભ સંસાર ચિંતામણી રત્ન સમકાર,
જીવ અનાદિ બોધ વીના જાણ, ભટકતો તીહાં બોધ દુર્લભ માન. ૮
એકેન્દ્રિય માહિ તું અવતર્યો તિહાં પણ બોધ દુર્લભ તે કર્યો,
પૃથ્વીકાય અપકાય મોઝાર તુ તિહાં અવતર્યો ઘણી વાર. ૯

તિહાં પણ છે દુર્લભ બોધ ઘણા કાલ દુઃખ ભોગવ્યો યોધ,
તેજકાય વાયુકાય વિસાલ તિહાં બોધ દુર્લભ છે સાર, ૧૦
વનસ્પતિકાય માંહિ ઉપનો દુર્લભ બોધ છે ઘણો,
એ પાંચ સ્થાવર મુજાર બોધ વિના રૂલો સંસાર. ૧૧
પક્ષી પંચેન્દ્રી માંહિ પરવર્યો જ્ઞાન વિહુણો તિહાં ફર્યો,
ભેદ જ્ઞાનથી બાહિરો દૂર્લભ બોધ છે અતિ ઘણો. ૧૨
જિનવાણી પામ્યો નહી સાર તબ લગે એલે ગયો સંસાર,
બેઇન્દ્રિ તેરેન્દ્રીમાં અવતર્યો બોધ વિના માંહિ દુઃખ ઘણો. ૧૩
તિહાં પણ બોધ દુર્લભ છે જાણ બેઇંદ્રિ તેંદ્રીમાં વખાણ,
ચૌરેન્દ્રી માંહિ દુઃખ ઘણો બોધ વિના પામ્યો તે સુણો. ૧૪
પંચેન્દ્રીય વિકલત્રય જેહ પ્રર્યાપતિ પામ્યો તું તેહ,
તિહાં ભેદ પાંમ્યો નહિં જ્ઞાન બોધ દુર્લભ છે શુભ ધ્યાન. ૧૫
પશુગતિ સંસારિ જીવનુ અવતરીયો બહુ અતીવ,
બોધ જિનવાણી છે દુર્લભ અશુભ કર્મ યોગ તે ગર્વ. ૧૬
મલેચ્છ ખંડ માંહિ ઘણી વાર પાપે તું અવતરીયો સાર,
તિહાં પણ દૂર્લભ છે જ્ઞાન નિચકુલ પાંમ્યો તું સાર. ૧૭
ઉપદેશા નહિ તિહાં સુજાણ આર્યખંડ માંહિ અવતાર,
મદ મચ્છર પાંમી ઘણુ જીવ દુઃખ ભોગવ્યો તિહાં અતીવ. ૧૮
તિહાં પણ બોધ દૂર્લભ જાણ જિનવાંણીનાં પામ્યો અજાણ,
એમ કરતાં ઉત્તમ કુલ લહ્યો ગર્ભ માંહેથી તું ગલી ગયો. ૧૯
તિહાં પ્રર્યાય પુરી ના પામીયો કર્મયોગ તે દુઃખ જામાયો,
ઘણીવાર તું પામ્યો સોય અલ્પ આયુષ વલી તું જોય. ૨૦
પર્યાપ્ત અપર્યાપ્ત તું થયો અલબ્ધ પર્યાપત વલી તું પામીયો,
તિહાં દુર્લભ છે બોધ શ્રીજિન વાણી સમજે નહિં બોધ. ૨૧
તબ લગ ભટકે સબ સંસાર બોધ વિના નહિં પાંમે પાર,
આર્યખંડ માંહિ તું જાણ ઉત્તમ કુલ નર દેહી વખાંણ. ૨૨
શ્રાવક કુલ મલવા તે સહિ તે દુર્લભ જિનવાણી કહી,
પંચેન્દ્રિનું સમરથ પણ મલવું તે પણ દુર્લભ ઘણું. ૨૩
ક્ષેત્ર સંયોગ પાંમવો છે દુર્લભ દુર્લભ જ્ઞાન જિનવાણી સર્વ,

આર્ય ક્ષેત્રમાં ઉત્તમ કુળ પાંમે ઉત્તમ નિર્મલ રૂપ. ૨૪
લક્ષ્મિ યોગ મલે તે સાર પંચેન્દ્રિ સમરથ પણુ અપાર,
ઉત્તમ કુળ તણી ધરે નાર દેવ શાસ્ત્ર ગુરૂ ગુણ માળ. ૨૫
એહુ સંયોગ મલવો તું જાણુ તે દુર્લભ કહ્યો શ્રી જિનવાણ,
સુણુ ચેતન તે તુજને કહું બોધ જ્ઞાન તે દુર્લભ લહું. ૨૫
સુલભ છે બહુ વિધિ સંસાર કર્મ વશે રોલે સંસાર,
ભોગ ભુમી ઉત્પનને વિશે કલ્પ વૃક્ષ ઉત્તમ તે દીસે. ૨૭
આર્ય તણા મન વંછીત કરે જે જે ઇચ્છા તે તે પુરે,
તેમને વલી સંસાર મુઝાર સર્વ સામગ્રી છે દુર્લભ સંસાર. ૨૮
કલ્પ વૃક્ષ સમ જાણો ચંગ બોધ જ્ઞાન દુર્લભ મનરંગ,
અરે જીવ તુંજને ગુણવંત પ્રથમ મલી હોતી જે અતિસંત. ૨૯
કુળક્ષેત્ર લક્ષ્મી સમરથપણું સાર દેવગુરૂ સામગ્રી અપાર,
એહુવો જોગ મળ્યો હોત સંસાર મારગનાં ભટકો આજ મલ્યો. ૩૦
એહુવો જોગ હુવે મત ભુલો રત્નત્રય ગુણ ધારણ કરો,
દર્શન શુદ્ધ ધરિ શુદ્ધ જ્ઞાન તેરહ પ્રકાર ચારિત્ર શુદ્ધ ભાન. ૩૧
રત્નત્રય પાળી શુદ્ધ સાર સમતા ભાવ ધરી મનોહાર,
ધર્મ અગ્ની પ્રગટ ધરી ધ્યાન કર્મ કાષ્ટ દહી ગુણ ભાણ. ૩૨
આત્મ શક્તિ પ્રકાશજ કરી સાસ્વતા સુખ લહો ચિત ધરી,
પામ્યા જીવ ઘણા સુખ ચંગ વલી પાંમસે મન તણો રંગ. ૩૩
બોધ જ્ઞાન ધરે જે જીવ તે પાંમસે સાસ્વત સુખ શીવ,
જે જીવ બોધ જ્ઞાન નહિં લહે તે નર પશુ સમ જિનવર કહે. ૩૪
બોધ જ્ઞાન છે દુર્લભ ચંગ શ્રી જિન વાણીમાં કહ્યો મનરંગ,
તીર્થંકર શ્રી આદિ જિણંદ અંતે શ્રી મહાવીર ગુણ વૃંદ. ૩૫
કહ્યો વેદ પુરાણે વલી બોધ જ્ઞાન સહુને હિતકાર.
એમ જાણી સુણો વિચાર બોધ જ્ઞાન સહુને હિતકાર. ૬
રામ કિર્તિ ગુરૂ પ્રણમી પાય પંડીત કૃષ્ણજી નિત ગુણગાય,
એકાદશમી ભાવના ચંગ અનુપેક્ષા કહી મન રંગ. ૩૭

इति बोधी दुर्लभ भावना.

१२ धर्म भावना.

दोहा.

દ્વાદશમી ભાવના કહુ, ધર્મ નામ રસાલ;
ભવ્ય જીવ ઉપદેશવા, આત્મને હીતકાર. ૧
ધર્મ વસ્તુ છે દોહીલી, ધર્મ વિના તું જાણ;
ભટકયો બહુ સંસારમાં, પાર ન પામ્યો વખાણ. ૨
ધર્મ રત્ન સેવો સદા કહુ, તેહનો વીચાર;
શ્રી જિન ભાષીત જે કહું, આગમને અનુસાર. ૩

भास नरेसुया.

અરહંત સિદ્ધ આચારજ નેહ નરેસુયા પાઠકને વલી સાધ,
પણમુ દોઈ કરજોડીનેરે નરેસુયા કહીસ ધર્મામૃત સાર. ૪
ધર્મ ધર્મ સહુકો કહેરે નરેસુયા ના જાણે ધર્મનો મર્મ,
તે ધમ્મ પ્રેક્ષા કહુ એ નરેસુયા લક્ષણ સહિત ઉતંગ. ૫
દશ લક્ષણીક ધર્મ રહ્યોરે નરેસુયા ઉત્તમ ક્ષમાદિ માર્દવ,
આર્જવ સત્ય સહિયેરે નરેસુયા શૌચ સંયમ વલી તપ. ૬
ત્યાગ આકીચન જાણીએ નરેસુયા બ્રહ્મચર્ય ગુણ ભાગ,
ધર્મ લક્ષણ એ દશ કહ્યારે નરેસુયા સ્વર્ગ મુક્તિ ફલ ભાગ. ૭
એહ ધર્મ કરવો સહિયેરે નરેસુયા ધર્મ ત્રિલોકમાંહિ સાર,
તરણ તારણ જહાજ સમોરે નરેસુયા આપે તે અવિચલ રાજ. ૮
ત્રણ લોક પ્રસીદ્ધ કહ્યારે નરેસુયા જાણે સુરાસુર રાય,
ધર્મ થકી પદ પામીયારે નરેસુયા સુણો કહુ તે ભાય. ૯
તીર્થંકર પદ જે લહ્યારે નરેસુયા ધર્મ તણે પ્રભાવ,
ચક્રવર્તિ પદ નિર્મલોરે નરેસુયા ધર્મ ગુણ તે નામ. ૧૦
ધર્મ નારાયણ પદ લહ્યોરે નરેસુયા પ્રતિ નારાયણ પદ જાણ,
સ્વર્ગેન્દ્ર પદ પામિયોરે નરેસુયા ધરણેન્દ્ર પદ વળી હોય. ૧૧
નાગેન્દ્ર પદ ધર્મ થકીરે નરેસુયા પામે તે પદ સોય,
રાજવિભુતિ ધર્મ થકીરે નરેસુયા હયગય રથ પરિવાર. ૧૨
દાસિદાસ ભાંડ વસ્ત્રરે નરેસુયા પાંમે તે ધર્મ સાર,
કુળવંત પુત્રવંતિ ત્રિયાએ નરેસુયા સર્વ સંયોગ અપાર. ૧૩

સંસારની વિભુતિ સર્વેરે નરેસુયા જન્મ મરણ જરા નાસ,
સમકિત સહિ ધર્મ કહ્યોરે નરેસુયા કહુયો જીવદયા સહિત. ૧૪
એહ ધર્મ કરવો સહિરે નરેસુય. ચેતન ચિન્તામણ માંહિ,
એહ ધર્મ કલ્પવૃક્ષરે નરેસુયા ભવજલ માંએ નાવ. ૧૫
કેવળી ભાષી ધર્મ કહુયો એ નરેસુયા ભવ સમુદ્રમાં જહાજ,
તરણ તારણ જગવિશેરે નરેસુયા ત્રણ લોકમાં એ વ્યાપ્ત,
એમ જાણી ધર્મ કીજીએરે નરેસુયા લીજીયે સમકિત ચંગ,
જીવદયા સહિત તે પાલીયેરે નરેસુયા પામી જે ફલ અંગ. ૧૭
ધર્મ થકી બહુ જીવ તર્યારે નરેસુયા કહેતાં ના આવે પાર,
જ્ઞાની વીચાર કહુયો ઘણુંરે, નરેસુયા આદ્ય અંત ધર્મ છે સાર.
બારમી ભાવના એ કહીરે ધર્માનુપેક્ષા ચંગ,
આગમ ગુરૂએ વર્ણવીરે નરેસુયા પ્રકાશ કર્યો મહંત. ૧૯
અલ્પબુદ્ધિથી મેં કહીરે નરેસુયા ધી વર્જિત હું સાર,
કાવ્ય કળા મુજને કહીરે નરેસુયા ના જાણું પીંગલ ભાસ. ૨૦
રામકિત શરણ દાસરે નરેસુયા અનુચર તેહનો ચંગ,
પંડીત કૃષ્ણજી કહેરે નરેસુયા ભવભવ દો ધર્મ ચંગ. ૨૧

इति धर्म भावना.

ग्रन्थ कर्त्ता वक्तव्यः

दोहा.

ધર્મ મંગલ પહેલો કહુયો, જીવદયા સહિત,
ભાખ્યો શ્રી જિન દેવ વળી, તત્વાતત્વ સહિત. ૧

भास चोपाइनी.

મુલ સંઘમાંહિ વીશાળા સરસ્વતિ ગચ્છ સોહે ગુણમાળ,
તદ અનુક્રમે સુરી ગુણવંત કુન્દ કુન્દ હુવા મહીમાવંત. ૨
તદ અનુક્રમે ભયા સુરીરાય સકલકિર્તિ ગુરૂ નમીએ પાય,
તદનુક્રમેણ ભટ્ટારક જેહ વિજય કિર્તિ ગુણવાન તેહ. ૩
તસપદે સુરીવર મુકંદ ધર્મ ધુરંધર નેમીચંદ્ર,
વાદી ભટ સોહે.યે રાય એહ ગુરૂના નીત નમીયે પાય. ૪
ચંદ્ર કિર્તિ ગુરૂ ચંદ્ર સમાન વાદિ શુભ ના મોડે મંન,

જલ ઉજવળ ઈંદુવંત જેહ અર્ક સમ પ્રતાપજ તેહ. ૫
તેહને પાટે સુરીવર થયા રાંમકિર્તિ ગુરૂ ઉજ્વલ લહ્યા,
વાદી ભંજીત પંચાનન સમાન કર્મ રીપુ પુદ્ગલ મોડે માન. ૬
તેહ પાટ પટોધર મણી યશકિર્તિ સૂરિ દીનકર ભણી,
એહ ગુરૂના પ્રણમી પાય રાંમકિર્તિ શીશ ગુણ ગાય. ૭
ભણે સુણે ને લખે જેહ ચિંતે અનુપ્રેક્ષા ગુણ તેહ,
યશકિર્તિ ગુરૂ ભ્રાતા જેહ પંડીત કૃષ્ણજી કહે ગુણ તેહ. ૮
માગુ ગુણ અનુપેક્ષાતણા ભવભવ દેજ્યો સોહામણા,
કવિય તણે વળી લાગુ પાય મુજને દોષ ના દેશો રાય. ૯
હું બાળક છું કવિ તમ તણો શુદ્ધ કરી ભણજો ગુણ ઘણો,
ગુર્જર દેશ છે સુંદર વાસ બાકરોલ રહ્યા ચોમાસ. ૧૦
આદિનાથનો ધામ વિશાળ, ધર્મવંત લોક વસે સુણમાળ,
શ્રાવણ માસથી કર્યો પ્રકાશ પૂર્ણ થયો કાર્તિક ગુણમાળ. ૧૧
સંવત અઢાર છાછસ માંહિ કાતિક શુકલ તત્રીયા ભાય,
અલ્પબુદ્ધિથી પૂર્ણજ કર્યો આગમ સુરીયે વર્ણવ્યો. ૧૨
પંડીત કૃષ્ણજી કહે ચંગ ભણે ગણે તેહ મનને રંગ,
સ્વર્ગ સુખ મુક્તિ ફલ લહે જન્મ મરણ ભય દુઃખ દહે. ૧૩

दोहा.

એહ ગુણ મનમાં જે ધરે, પાંમે ભવજલ પાર;
ફેર ન આવે સંસારમેં, અવિચલ સૌખ્ય રસાળ. ૧૪
ગૂણમાળ કંઠે ધરે, પુષ્પમાળ સમ તેહ;
કર્મરીપુ દલ ભંજકે, પાંમે શીવપદ જેહ. ૧૫

इति बारह भावना समाप्त.

श्री परमात्मने नमः

श्रीमत् सकलकिर्ति विरचित.

" આરાધના પ્રતિબોધ. "

શ્રી જીનવર સ્વામી નમું, ગુરૂ નિર્ગંથ શીરનાય;
કહુ સાર આરાધના, સંક્ષેપે સારો ઉદ્ધાર. ૧

હે ક્ષપક વચન અવધાર હુવે ચાલો તું ભવપાર,
ભો સૂભટ કહુ તુજ ભેદ ધરિ સમકિત ચાલો નેહ. ૨
હુવે જિનદેવ આરાધિ તું સિદ્ધ સુમરે મનમાંહિ,
સુણ જીવદયા ધરિ ધર્મ હુવે છાંડ અનેરા કર્મ. ૩
મિથ્યાતની શંકાયલી ગણધર ગુરૂ વચન હો પાળી,
હુવે જ્ઞાન ધરો મન ધીર લ્યો સંયમ દૂર્લભ વીર. ૪
તપ પ્રાશ્ચિત કરી વ્રત સોધ મન વચન કાય નિરોધ,
તું ક્રોધ માયા મદ છાંડી આપણુ મન સંયમ માંહી. ૫
હુવે ક્ષમો ક્ષમાવો સાર જેમ પામો સુખ ભંડાર,
તું સુમર મંત્ર નમોકાર ધીરાતન કર ભવપાર. ૬
હુવે સર્વ પરિગ્રહ જીતી અભ્યતંર ધ્યાન દીપ્રી
વૈરાગ્ય ધર મનમાંહિ મન માંકડ ગાઢુ સાહી. ૭
સુણ દેહભવ ભોગ અસાર ભવ લાધો રયણુ ભંડાર,
હુવે ભોજન પાણી છાંડો મન લેઇ સુગતિ માંડો. ૮
હુવે ક્ષણુ ક્ષણુ ખુટે આયુ સંન્યાસે છાંડે કાય,
તું ઇન્દ્રિય વશ કરી ધીર કુટુંબનો મોહ મેલો વીર. ૯
હુવે મન ગજ ગાડું બાંધી તું શરણુ સમાધી સાધી,
જેણે સાધ્યાં મરણુ સુજેહ ગયા સ્વર્ગે મુક્તિ તેહ. ૧૦
ગયા જિણુવર જગ ચઉવીશ ન રહ્યા બાર ચક્રીશ,
ગયા બલભદ્ર નવ વીર નવ નારાયણુ ગયા ધીર. ૧૧
ગયા ભરતેશ્વર દેઇ દાન જિન શાસન થાપી પ્રમાણુ,
ગયા બાહુબલી જગમલ્લ જેણે હૈયે ન રાખ્યું સલ્ય. ૧૨
ગયા વાંડવ સબ પરલોક જેહજ મળિ નહિ અસ્તિ કોય,
તાતી સાંકલ ગલિ ભીમ તો તેણે ન ભાગ્યો નીમ. ૧૩
ગયા રામચંદ્ર રણુરંગ જેણે સાધ્યો જસ અભંગ,
ગયા કુંભકર્ણ જગ સાર જેણે ધરો મહાવ્રત સાર. ૧૪
ગયા લંકા વિભીષણુ રાય જેણે હૈડે ધરો સમભાવ,
ગયા ઇંદ્રજીત મેઘનાદ જેણે જીત્યો કર્મ વિવાદ. ૧૫
ગયા પુત્ર સુ સુગ્રીવ જેણે હાર મનાવ્યો દેવ,

ગયા લાખ મુનીશ્વર મોક્ષ જેણે તપ કરી કાયા સોષ. ૧૬
ગયા હનુમંત પવનજ પુત્ર જે આપ કાજ નવ્ય સુત્ર,
ગયા લવ કુશ રામકુમાર સીતાસતિ સદગતિ સાર. ૧૭
સુકુમાલ સુકોમલ સાર જેણે સહ્યા પરિષહ ભાર,
જે જમ્બુ ધન્ય કુમાર તેણે છોડી રીદ્ધી અપાર. ૧૮
શ્રીપાળ સુદર્શન ધીર ગયા શીલપાળી ભવતીર,
ગયા ગૌત્તમ ગણધર સાર જેણે રચિયા શાસ્ત્ર અપાર. ૧૯
શ્રી સકલકિર્તિ ગુરૂ સાર જિન શાસન કરો ઉદ્ધાર,
હુવે જે તે ગયા જગમાંહિ રહે તેતો કહા ન જાઈ. ૨૦
હે તપરૂપી ખાંડુ કાઢી હુવે કર્મ તણી ભુમી વાઢી,
હો શુભ સંયમ કરી વેલી હુવે થોડુ થાહ દીવેલી. ૨૧
લેઇ તપ ધનુષ ધ્યાનવાન જેમ વેગે જાય નિર્વાણ,
હો ઘોરી અણુધામ શીશ ગયા દુખઈ અતિગણુ દીશ. ૨૨
હો ઘોરી ધરમ મહે તે આનંદે હરષે ખેલે,
હો ઘોરી ધુણમા ખંધ હુવે દૂર ગયો ભવ બંધ. ૨૩
હો રાગ દ્વેષ સહી છાંડ આપણુચું ધરમ તે માંડ,
હો ઘોરિય ધર્મ સંભાળ તું મા પડ મેસી માયાજાળ. ૨૪
હો ઘોરીય દશ લક્ષણી લેઇ રત્નત્રય તપ ધન સેવી,
હો ઘોરી થીર કર દૃષ્ટી હૈડે ધર પંચ પરમેષ્ટી. ૨૫
હો ઘોરી ધર્મ સયોગ જેમ દુર્જન નહિ દાસ કોય,
હુવે ક્ષમા પહરો સન્નાહ જેમ કર્મ ન લાગે ડાઘ. ૨૬
જે યાત્ર કરી જગમાંહિ સંભારે તે મનમાંહી,
ગીરનાર ગયો તું ધીર સભારે હવડાં વીર. ૨૭
પાવાગીર પુણ્ય ભંડાર સંભારે હવડાં સાર,
સેત્રંજગીરી સુખ ધામ સંભારે હવડાં નામ. ૨૮
તારંગા તારક હોય સંભારે હવડાં એય,
અષ્ટાપદગીરી કૈલાશ સંભારે પુરે આશ. ૨૯
રત્નત્રય વૃત વર હોય સંભારેથી સુખ હોય,
વૃત સોલહ કારણ સાર સંભારે જો વારંવાર. ૩૦

હે દશ લક્ષણુ ધરિ ધર્મ સાંભળે જેમહને કર્મ,
હવે અનુપેક્ષા છે બારહ સંભારે સુમરે સાર. ૩૧
હવે સુભટ સુણો રણરંગ રાખા નીમ તણો ભંગ.
તેં નિમલીયો ગુરૂ સાખ હવે દોહલી વેળા રાખ. ૩૨
તેં સંઘ સાખ સાબલિયો નેમ હવે જહાં જીવ તહાં સીમ,
તુંજ અપછર પડઈ વાર હવે જીત્યો તું મનહાર. ૩૩
હો સાધુ સુમરણુ સાર તેં જીત્યો કર જયજયકાર,
હો રાદત પુદ્ગલ મેંહેલ ભાડુ ઘર પડ તું મેહેલ. ૩૪
તેં દેહ પાળ્યો અતિ દીસ હવે છાંડ શરીર જગીશ.
હો ક્ષપક સહસ શું ખેલ હવે કોહયો કલેવર મેલ. ૩૫
હો વૈદ્ય વસે નહિ થાય સ્વધ્યાનપણું આરાધ,
હવે કાઢો ટુકી છાંડી પરમારથ મન લેઇ માંહિ. ૩૬
જે ઘડયા તે સબિ ઘાટ તે જાયે દૂરગતિ વાટ,
જેવુછ ઉતારણુ ખાણી તે કુડા વા ખંડ જાણી. ૩૭
ધન્ન માય વાય તુજ સાર જે જીત્યો તે સંસાર,
હે શ્રાવક નાહિ વેશ પણુ વાત ગઈ પરદેશ. ૩૮
હવે લેઇ પાંચ વૃત સાર જેમ પામો સુખ ભંડાર,
તું જીવદયા પ્રતિપાળ પ્રમાદ અરૂ હિંસા ટાલ, ૩૯
જે જીવ તેં હિંસા કીધ હવે અભય દાન તેં દીધ,
જે ચહુ ગતિ માંહિ છે જીવ તે સર્વ ક્ષમાવો અતીવ. ૪૦
હવે બીજુ વ્રત મન આણો તું સત્ય વચન સહિ જાણો,
જે કડુવા કરકસ કઠોર તે ટાળો વચન તું ભૂર. ૪૧
હવે ત્રીજુ વ્રત લે ધીર ધન આશ મુકી શરીર,
ધન ફૂલ લીજે નીજ હાથ જિનપૂજ કરો અવચ સાથ. ૪૨
હવે ચોથો વૃત જે સાર સહિ શીલ રયણુ શણગાર,
તું નારીય સબે ઇમ જાણુ મન માત બહિન સમ માન. ૪૩
હવે પંચમુ વ્રત પ્રતિપાળ તું પરિગ્રહ દૂરિય ટાલ,
હો ધન કંચણુ મોહ તું મેલ સંતોષે સાહસ ખેલે. ૪૪
હવે ચહુગતિ ફેરો ટાલ મન જાતુ ચહુદિશી વાળ,

હે નરક દુઃખ નહિ પાર તે કહેતાં કહુ અવિચાર. ૪૫
હવે પશુગતિ પરવસ હોય તું હૈડે વીચારી જોય,
સહી ભુખ તરષ બહુ ભેદ વહે ભાર દુઃખ જાય છેદ. ૪૬
હવે માનવ ભવ દુઃખ પાય લીધો છે સાધો આપ,
હો ક્ષણુ સંયોગ વિયોગ ચિંત્તા દુઃખ આરતિ રોગ, ૪૭
હવે દેવલોક દુઃખ હોય તે જાણો વિરલા કોય,
હે મનમાંહિ દુઃખ અતિ સાલ પુણ્ય વીના સુખ કોણુ આલ.
હવે મુક્તિ સુણો સુવિચાર જીહાં સુખ અનંત અપાર,
તિહાં અજરામર સિદ્ધ હોય સહે કાળઅનંતો સોય. ૪૯
એકાંત રહો અંતકાળ આપણુયું સ્વયમેવ પાળ,
તું પરમહંસ પર દેવ તેં ધ્યાઓ કરઇ સેવ. ૫૦
હે આત્મા દંસણુગ્નાન હે આત્મા સંજમ જાણુ,
હે આત્મા ગુણુ ગંભીર હે આત્મા શીવપદ ધીર. ૫૧
પરમાત્મા પરભવ છેદ પરમાત્મા અકળ અભેદ,
પરમાત્મા કેવળ દેવ એમ જાણી આત્મા સેવ. ૫૨
હવે હૈડે જાણુ વીચાર ઘણુ કહિયે કેસો અપાર,
લે અણુશન દીક્ષા જાણુ સન્યાસે છોડો પ્રાણુ. ૫૩
સન્યાસ મરણુ ફલ જોય હો સ્વર્ગ ઋદ્ધિ સુખ હોય,
વળી શ્રાવકનું ફલ પાંમી લહિયે નિર્વાણુ મુક્ત ગામી. ૫૪
જે ભણે સુણે નરનાર તે જાયે ભવને પાર,
શ્રી સકળકિર્તિ કહો વીચાર આરાધના પ્રતિબોધ સાર. ૫૬

(०)

इति आराधना प्रतिबोध समाप्त.

વીર નિર્વાણુ ૨૪૪૦ વીક્રમ સંવત ૧૯૭૧ ના પોસ શુદ ૮ ગુરૂવાર. દા. દોસી નાથાલાલ સોભાગચંદ "અધ્યાપક" શ્રી માણેકબાઇ દિગમ્બર જૈન પાઠશાળા. ઇડર–[મહીકાંઠા.]

इति द्वादशानुप्रेक्षा समाप्तः

તાજા સમાચાર.

ધનવાન, નીતિવાન તેમજ દુનિયાના તરકટી પંજામાંથી બચવું હોય, તેમજ ભોળપણમાં ધર્મભ્રષ્ટ થતા અટકવું હોય અને તમારા ઘરને સ્વર્ગના જેવુંજ સુખી બનાવવું હોય તો નિચેના સસ્તી કીંમતના પુસ્તકો વાંચો અને તેનું ઈનામ, લ્હાણી, અને પ્રભાવનાઓ કરો. મુંબઇ, અમદાવાદ અને વડોદરા વિગેરેમાં વિદ્વાનોએ પસંદ કરવાથી એક માસમાં ૨૫૦૦૦ની સંખ્યાનો ભારે ઉઠાવ થયોછે.

		ઘટાડેલી કીંમત	મુળ કીંમત
તત્વજ્ઞાન પ્રકાશ ભા. ૧ લો.	રૂ.	૦-૧૦-૦	૧-૦-૦
જૈન માર્ગ દીપીકા	રૂ.	૦-૮-૦	૦-૧૨-૦
રામગુણ ગીતા	રૂ.	૦-૬-૦	૦-૬-૦
માણિભદ્ર વીર અને તેની આરાધના	રૂ.	૦-૦-૯	૦-૧-૦
સામાયક સૂત્ર અર્થ સાથે દર સોના	રૂ.	૨-૦-૦	૦-૧-૦
પુત્રી ગીતા પ્રથમ ખંડ	રૂ.	૦-૦-૬	૦-૧-૦
બાળગીત	રૂ.	૦-૦-૬	૦-૧-૦
અવિદ્યાનો જુલમ	રૂ.	૦-૦-૩	૦-૦-૬
સ્રીનીતિ પાઠ ભા. ૧ લો. " " ભા. ૨ જો. માણસનું કર્તવ્ય ગેબી સંદેશો	[illegible]	[illegible]	[illegible]

આ શીવાય સર્વ જાતનાં જૈન ધર્મનાં તેમજ બીજાં ધર્મનાં અને નીતિનાં પુસ્તકો મળે છે.

વકીલ વર્ધમાન સ્વરૂપચંદ શાહ.

ગજેન્દ્ર ડેપો-ઝવેરીવાડ—અમદાવાદ.

શ્રી પરમાત્માને નમઃ

વાચો. વંચાવો. ધર્માત્મા બ

અમુલ્ય રત્ન.

જૈનધર્મ દીપીકા.

આ ગુજરાત દેશ ઘણોજ ધર્મજ્ઞાનમાં પછાત છે કારણ કે ધર્મ નનાં પુસ્તકો ઘણાં ખરાં હિન્દી તેમજ મરાઠી સંસ્કૃત ભાષાઓમાં છે એકે ગ્રન્થ ગુજરાતી ભાષામાં નથી. કે જેનાથી ગૃહસ્થ ધર્મનું તથા મુનિ રનું ચારિત્ર સાચવવાને શુદ્ધ આહાર વીગેરેનું પૂર્ણતાથી જ્ઞાન થાય. અ અમોએ રત્નકરણ્ડ શ્રાવકાચાર ભગવતી આરધના સાગાર ધર્મામૃત ગ્રન્થોની સહાયતાથી સર્વ શાસ્ત્રોના સારરૂપ અતુટ પરિશ્રમ કરી આ તૈયાર કરેલ છે.

ગુજરાતી ભાઇઓને હીન્દી ભાષાઓનું પૂર્ણ જ્ઞાન નહિ હોવાથી અને પોતાની માતૃભાષા ગુજરાતી હોવાથી ધર્મ ગ્રન્થો વાંચ્યા તથા સમજી શકતા નથી. એટલે વાંચતા કંટાળો ઉપજાવી વાંચતા પણ નથી. એટલે ઉત્તમોત્તમ સુખના સાધનભુત સત્યાર્થ ધર્મથી અજાણ રહી રામાયણ આદિ અન્ય ધર્મના ગ્રન્થો વાંચી સત્યાર્થ ધર્મના શ્રદ્ધાન રહિત થાય છે. અને અન્યજનોના દેખાદેખી હિંસાજનક વ્રતાચરણ કરી સુખને બદલે દુઃખ ઉત્પન્ન કરે છે કારણ કે **मुलोंनास्तिकुतो शाखा** મુલનો નાશ થવાથી ડાળાં થાય નહિં. આથી સર્વ ગુજરાતી ભાઇના લાભાર્થે અતુટ પરિશ્રમ કરી આ ગ્રન્થ તૈયાર કરેલ છે.

આ ગ્રન્થમાં શ્રાવકનુ સ્વરૂપ, શ્રાવકના ભેદ, વ્રતનુ સ્વરૂપ, સમ્યગ્દર્શન, સમ્યગ્જ્ઞાન, ગૃહસ્થ ચારિત્ર મુનિ ચારિત્ર અને શ્રી મુનિશ્વરનાં ચારિત્ર સાચવવા શુદ્ધ પ્રાસુક નિર્દોષ અહાર કેવી રીતે બનાવવો. તથા કેવલી ભગવાનના સમવસરણની સ્તવનાદિક વિષયો સાથે ટુકાણુ સહેલી અને સ ભાષામાં વર્ણવેલ છે તેની કીમત ગરીબ તવંગર સર્વ લાભ લે તેના મ બહુજ પડતર કીમત માત્ર અગાઉથી ગ્રાહક થઇ આશ્રય આપનાર ગ્રહર પાસેથી રૂ. ૧) અને પાછળથી ગ્રાહક થનાર પાસેથી રૂ. ૧|) લેવામાં વશે. અગાઉથી ગ્રાહક થઇ આશ્રય આપનાર ગૃહસ્થોનાં મુબારક પુસ્તકમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

લી. સદ્ધર્મ સેવક.

નાથાલાલ સોભાગચંદ

“ અધ્યાપક ”

શ્રી માણેકબાઇ દિગમ્બર જૈન પાઠશાળ

ઇડર (મહીકાંઠા).